

1941 - 1946

ΙΛΑΚΟΥΜΑΤΕΙΟ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΑΝΤΙΝΑΑΟΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς μακρᾶς καὶ τόσον εὐτυχοῦς ὑπηρεσίας μου ὑπὸ τὸν Ναυτικὸν Διοικητὴν Κερκύρας Ἐντιπλοίαρχον Α. ΣΠΑΝΙΔΗΝ Β. Ν. καὶ εἰς ἔνδειξιν τοῦ μεγάλου μου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτόν, ἐξέδωσα τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον περιέχει μερικὰς ὀμιλίας του, γενομένας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου.

Τοῦτο ἀποτελεῖ μικρὰν ἀνταπόδοσιν ὀλίγων, ἀντὶ πολλῶν.

Κέρκυρα Ὀκτώβριος 1946

Α. ΒΑΓΕΝΑΣ Πλωτ. Λιμ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΛ. Σ2. Φ13. 0025

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Β. ΝΙΚΑΙΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ἔστιν ἡμῖν πόλις, Διακόσσαι νῆες πεπληρωμέναι!»

Αὐτὸ ἀποκρίθηκε ψύχραιμα ὁ Θεμιστοκλῆς στὸν Εὐρυβιάδην τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη βραδυὰ ποῦ στὸ γυαλὸ τῆς Σαλαμίνας, ἐστήσανε τὸ πολεμικὸ συμβούλιον ποῦ ἔκρινε τὴν τύχην τοῦ Πολιτισμοῦ.

«Δὲν πέφτει λόγος σὲ σὰς τοὺς Ἀθηναίους» τοὺς εἶχανε πῆ ἀσύστολα οἱ Σπαρτιάτες, «γιατὶ ἐσεῖς ἐπαρτήσατε τὸν τόπον σας καὶ πατρίδα δὲν ἔχετε πλεία», καὶ τοὺς ἔδειχναν μάλιστα μὲ κακία ἀλάργα, πέρα πάνου ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, τίς φλόγες καὶ τοὺς καπνοὺς ἀπ' τῆ φωτιά, ποῦ εἶχαν βάλει οἱ Βάρβαροι στὴν Ἀκρόπολιν τοὺς.

Μὰ οἱ Ἀθηναῖοι γιὰ πατρίδα εἶχαν τὰ καράβια τοὺς. Ἀραγμένα μὲ τῆς πρύμης στὴν ἀμμουδιά, ἦταν γι' αὐτοὺς τὸ καθένα καὶ ἀπὸ μιὰ Κιβωτὸς, ποῦ ἔκλεινε στὸ κουφάρι τῆς ἐπὶ σπόρο τῆς λευτεριάς, τὸ σπόρο ποῦ θὰ φύτευαν οἱ ναῦτες τῆς, σ' ὅποια στερηὰ καὶ νὰ τοὺς ἔρχινε τὸ κύμα τοῦ Κατακλυσμοῦ.

Δυὸμισὶ χιλιάδες χρόνια ἀργότερα οἱ βάρβαροι ξαναπάτησαν τὴν Ἀκρόπολη.

Μαντρωμένος μὲ φράγματα στὴν Ἐλευσίνα, ὁ Γέρω - Ἀντρειωμένος τῆς Ἑλλης, ἐξαφνιάστηκε.

Τοῦ ξανάρχονται μὲ μιὰς στὸ νοῦ ἡ δόξες ἢ ἀθάνατες καὶ τὰ βρεχάμενά του ἐσάλεψαν, ἔσπασε τὰ δεσμάτά του, ἐσάλπαρε καὶ ἀγριεμένως ἐχύμηξε καταπέλαγα.

Λένε πῶς τὸ φάντασμα τοῦ Κουντουριώτη, βουβὸ μὲ τῆς περήφανες μουστάκες του, ἔστεκε πίσω ἀπὸ τὸν τιμονιέρην, κι' ἔγινε ἀφαντὸ ἀφοῦ πειὰ εἶχε διαφεντέψη τὴ γέρικη Ναυαρχίδα του, ἀπὸ τῆς νάρκες, τῆς βόμβης τῶν ἀεροπλάνων καὶ τὴν εἶχε κυβερνήσει, ἴσαμε ὄξω στ' ἀνοιχτὰ τῆς Ὑδρας.

Στὰ ἀνίκητα νερὰ τοῦ Σαρωνικοῦ, ἀνοιξε πάλιν ὁ Γέρος μὲ τὴν καρένα του τὸ αὐλάκι τῆς Τιμῆς, καὶ τὸν συνώδεψαν ὅτι ἄλλα καράβια μας εἶχανε ἀπομείνει ἀπὸ τὰ ἀντιτορπιλλικά κι' ἀπὸ τὰ ὑποβρύχια.

Σὰν νάτανε χθές, θυμᾶμαι ἀκόμα τὸν ΚΑΤΣΩΝΗ μὲ κυβερνήτη τὸν Ἀντιπλ. Α. Σπανίδη, νὰ βουτᾶν καὶ νὰ χάνεται στὰ βάθη τῆς θάλασσης τὴν ὥρα ποῦ μᾶς ἐβρομβάρδιζαν τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα.

Δὲν τὸν ξαναεἶδαμε πειὰ παρὰ στὴν Ἀφρική.

Καὶ τώρα ἀπὸ τὸ καλλιλόγο στόμα τοῦ ἴδιου Ἀντιπλ. Σπανίδη θὰ σταθοῦμε μὲ κατάνυξιν ν' ἀκούσουμε κατ' ἀπὸ τίς ἱερὲς συγκινήσεις καὶ τοὺς ἡρωϊσμοὺς αὐτουνοῦ τοῦ πολέμου, ἀπὸ τοὺς νοσταλγικοὺς παλμοὺς τῶν Ὀδυσσειῶν του, ἀπὸ τῆς ἀμάραντες δάφνης τῶν νεκρῶν του, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνείπωτη χαρὰ τοῦ γυρισμοῦ, καὶ θὰ ξαναζήσουμε μερικὲς δραματικὲς στιγμὲς του, προτοῦ κατασταλάξουν καὶ πάρουν τὴ θέση τοὺς ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ξώφυλλα τῆς Ἱστορίας.

Ἀθήναι 27 Ἰουνίου 1946.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Θ. ΜΙΧΑΗΛ Πλοίαρχος Νηγὸς

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ

ΤΗΝ 11 ΜΑΪΟΥ 1941

ΕΓΕΝΕΤΟ ΥΠΟ ΑΝΤΙΧΟΥ Α. ΣΠΑΝΙΔΗ Β. Ν. ΕΙΣ ΘΕΑΤΡΟΝ ΡΙΑΛΤΟ
ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

Κυρταί και Κύριοι,

Πριν εισέλθω εις τό θέμα της διαλέξεώς μου, παρακαλώ τόν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον της Μεγάλης Ἐπιτροπῆς Ἑλλήνων Ἀλεξανδρείας, νά δεχθῆ τάς θερμάς μου εὐχαριστίας, δι' ὅσα ἔπραξεν πρὸς ὀργάνωσιν της πνευματικῆς αὐτῆς συγκεντρώσεως, και διὰ τοὺς καλοὺς λόγους οὓς εἶχε τὴν καλωσύνην νά ἀπευθύνη πρὸ ὀλίγου τόσοσιν εις τὸ Βασιλικὸν Ναυτικόν, ὅσον και εις ἐμέ. Ἡ πρόθυμος συνδρομὴ αὐτοῦ, ὡς και ὀλοκλήρου τοῦ Τύπου της Ἀλεξανδρείας, ὑπῆρξε δι' ἐμέ πολῦτιμος, και δὲν εὐρίσκω λόγους νά ἐκφράσω τὴν ἐγνωνμοσύνην μου δι' αὐτό. Ὅφειλω δὲ νά εἶπω ἀπὸ της πρώτης στιγμῆς, ὅτι ἡ ἐπιθυμία μου νά παρουσιασθῶ ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξανδρείας, ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ, και τοῦτο μοῦ διδαι μίαν ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν.

Μετὰ συγκινήσεως ἤδη βλέπω ὄλους ὑμᾶς, και ἀφοῦ σᾶς ζητήσω συγγνώμην διὰ τὸν κόπον ποῦ ὑπεβλήθητε, νά ἔλθετε τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁπότε δι' ὀρισμένους λόγους ὑπεχρεώσθην νά ἀναβάλω τὴν διάλεξιν μου, χωρὶς νά κατορθῶσω νά σᾶς εἰδοποιήσω ἐγκαίρως, θὰ σᾶς παρακαλέσω νά με ἀκούσετε με τὸ μέτρον της ἐπιεικειας, διότι, πολὺ ἀπέχων ἀπὸ τοῦ νά εἶμαι συστηματικὸς ὀμιλητῆς, ἔλαβα τὴν θέσιν αὐτὴν, ἀπὸ μίαν διακαῆ ἐπιθυμίαν νά ἐπικοινωνήσω μαζύ σας, και διὰ τοὺς λόγους ποῦ θὰ σᾶς ἐξηγήσω μετ' ὀλίγον, και ἀποβλέπων εις μίαν ἀρχὴν εὐρυτέρας πνευματικῆς συνεργασίας, με τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἄλλοι ὀμιληταί, ἱκανώτεροι ἐμοῦ, θὰ με διαδεχθοῦν πρὸς συνέχισιν τῶν ὀμιλιῶν αὐτῶν, τόσοσιν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ψυχικὴν ἐνότητά τοῦ Ἔθνους μας και εις τὸν ἄγῶνα, τὸν ὀποῖόν ὀδεύαγομεν.

Ἰὼσας και με ποίαν τινα ἐκπληξιν θὰ ἐδέχθητε τὴν εἶδησιν,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

ὅτι ἓνας ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ, εἰς μίαν τοιαύτην περιο-
δον, ὅπου εἶναι δύσκολον νὰ διαθέσῃ κανεὶς χρόνον ἔξω τοῦ
κύκλου τῶν καθηκόντων, ἀφίνει πρὸς στιγμὴν τὸ πλοῖόν του
καὶ ἔρχεται νὰ ὀμιλήσῃ ἐνώπιον Κοινοῦ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ
ἴσχυρόν του πολυπληθεστέρου.

Ἐπιθυμῶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, νὰ σὰς δώσω τὴν δέουσαν ἐ-
ξήγησιν: Ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ εἰρηνικὴ καὶ ἡσυχος ΕΛ-
ΛΑΣ ὑπεχρεώθη ὑπὸ βαρβάρων ἐπιδρομέων, νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα
καὶ νὰ υπεράμυνθῇ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, σύμπας ὁ Ἑλλη-
νισμὸς τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ὡς ἐν σύνολον, ἐτάχθη εἰς τὴν πρώτην
γραμμὴν πρὸς υπεράσπισιν τῆς κινδυνευούσης Πατρίδος.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου, εὐρισκόμενος ἐγγύτερον
τοῦ κέντρου, ἠδυνήθη περισσότερο ἐνεργῶς νὰ παράσῃ τὴν
βοήθειάν του καὶ νὰ ταχθῇ μετὰ τῶν πρώτων ἀγωνιστῶν.
Οὕτω αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἑλληνικὸς λαός,
καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ Ἐξωτερικοῦ, εὐρέθησαν ὁ εἰς παραπλεύ-
ρως τοῦ ἄλλου εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα, συμμεριζόμενοι τὰς ὑ-
ποχρεώσεις τοῦ παρόντος πολέμου.

Ὅταν ἀπευθύνομαι συνεπῶς πρὸς ὑμᾶς, ἀπευθύνομαι ὡς
πρὸς συναγωνιστάς, καὶ σκοπός μου εἶναι νὰ συντελέσω εἰς
τὸν συντονισμὸν ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους μας πρὸς
τὸν κοινὸν σκοπόν.

Εἰς παλαιότερους χρόνους, ὁ συντονισμὸς αὐτὸς εἶχε μι-
κροτέραν σημασίαν, ἢ φύσις ὅμως τοῦ σημερινοῦ πολέμου ἔφε-
ρε τὴν συνεργασίαν μετὰ τὸν λαὸν καὶ στρατὸν, ἀπὸ ἀπόψεως
ἀξίας, εἰς πρωτεύουσαν θέσιν.

Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν ἡ συνεργασία αὐτὴ νὰ ἀποδώ-
σῃ, ἐὰν σεῖς, οἵτινες ἀποτελεῖτε ζωτικὴν δύναμιν τοῦ Ἔθνους,
δὲν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς πρὸς σὰς;

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σὰς μεταδώσωμεν τὴν πειρὰν μας,
νὰ σὰς εἰψώσωμεν τὰς σκέψεις μας, νὰ σὰς προσδιορίσωμεν τὴν
ἀκριβῶς ζητοῦμεν, καὶ πῶς νομίζομεν, ὅτι ἡ συνεργασία μας
θὰ ἀποβῇ ἐπωφελεῖς, ἐὰν δὲν ἔλθωμεν διὰ παντὸς τρόπου εἰς
ἐπαφὴν μεθ' ὑμῶν;

Αὐτὸς λοιπὸν εἶνε ὁ λόγος τῆς ἐδῶ παρουσίας μου, καὶ
ἐλπίζω, ὅτι ἔλυσεν τὴν δικαιολογημένην ἀπορίαν σας. Ἦλθον
διὰ νὰ σὰς τονίσω μὲ τὸν ζωηρότερον τρόπον, πόσῃν σημασίαν
δίδομεν σήμερον ἡμεῖς οἱ ὑπεύθυνοί διαχειρισταὶ τῆς ἐθνικῆς
ὑποθέσεως εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μετὰ
τῶν λοιπῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, τὰς ὁποίας ἐσυνειθίσκαμεν
νὰ καλῶμεν ἄλλοτε μετόπισθεν, ἐν ᾧ σήμερον ἡ ἔκφρασις αὐ-

τῆ εἶνε ἔξω τῆς πραγματικότητος. Ἦλθον, διότι εἶμαι πεπεισ-
μένος, ὅτι εὐρίσκομαι ἐντὸς κύκλου τῶν καθηκόντων μου, καὶ
δὴ ἐκείνων εἰς τὰ ὁποῖα δύναται νὰ δοθῇ ἐξ Ἰσοῦ σοβαρὰ ση-
μασία, μὲ τὰ ἄλλα, ἅτινα ἀναλαμβάνομεν ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς
θέσεώς μας εἰς τὸ Ναυτικόν.

Εἶνε τὰ καθήκοντα, ἅτινα μᾶς ἐπιβάλλει ὁ σημερινὸς πό-
λεμος, ὁ κληθεὶς ὀλοκληρωτικὸς, ὁ ὁποῖος ὀρθώνει ὡς ἐπιτα-
κτικὴν ἀνάγκην τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὸν συγχρονισμὸν τοῦ ἐ-
σωτερικοῦ μετώπου, εἰς τὰς νέας μεθόδους τοῦ πολέμου.

Ἡ ἐκπαίδευσις αὐτὴ, παραμεληθεῖσα τελείως κατὰ τὴν
προπολεμικὴν περίοδον, δὲν πρέπει νὰ παραμεληθῇ σήμερον. Εἶ-
ναι ἀφάνταστος ἡ ἐπίδρασις, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται κατὰ τὸν
ἐντελῶς νέον τοῦτον πόλεμον, ὁ στρατιώτης τῆς πρώτης γραμ-
μῆς, ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου, καὶ τὰ κρά-
τη ἅτινα δὲν ἔδωσαν τὴν ἀρμόζουσαν σημασίαν εἰς τοῦτο, ἐ-
πλήρωσαν ἀτυχῶς σκληρὰ τὴν ἀμέλειάν των.

Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅμως καλλίτερον τὴν ἀνάγκην τῆς
ἐκπαίδευσως ταύτης, πρέπει νὰ ἀναπτύξωμεν κατὰ ποῖον τρό-
πον παρεσκευάσθη καὶ ὀργανώθη ὁ ὀλοκληρωτικὸς πόλεμος.
Οὕτω, θὰ εὐρωμεν, ποῦ εἶναι τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει
νὰ προσέξωμεν, ποῖα εἶναι ἡ ἀντίδρασις μας καὶ ποῖα τὰ καθή-
κοντά μας, ὅπως συνδράμωμεν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, διὰ
μῖαν ἐπιτυχή ἀντιμετώπισιν τοῦ πολέμου τούτου.

Ὅταν μετὰ τὸ τέλος τοῦ παγκοσμίου πολέμου 1914—18,
ἡ ἀνθρωπότης συντετριμμένη ὑλικῶς, ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς, προ-
σεπάθει νὰ εὐρῆ τὴν ὁδὸν τῆς ἀναρρώσεως, ἐν ἔθνος εἰς τὸ ὁ-
ποῖον ὁ πόλεμος οὗτος εἶχε θέσει αἰματηρὸν τέλος εἰς τὰ κα-
τακτητικὰ του σχέδια, ἤρχισεν ἐντατικῶς ἐργαζόμενον ἀπὸ τῆς
ἐπιούσης τῆς ὑπογραφῆς τῆς εἰρήνης, παρασκευάζον κατὰ τρό-
πον ἐπιστημονικόν, ἓνα νέον πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον, ὅπως ἔ-
λεγον οἱ ἀρχηγοὶ του, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθοῦν τὰ σφάλ-
ματα τοῦ προηγθέντος.

Τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ ὑπὸ μίαν φαινομενικὴν ἡρεμίαν,
ἐκόχλαζεν ὁ ιηκόμενος σίδηρος, διὰ νὰ προπαρασκευασθοῦν
μὲ πᾶσαν μυστικότητα. παντοειδῆ ὄπλα καταστροφῆς, ἐνῶ ἡ
λοιπὴ ἀνθρωπότης δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν πιθανότητα
ἐνὸς νέου πολέμου.

Παραλλήλως μὲ τοὺς μηχανικοὺς, τοὺς ναυπηγούς, καὶ
ἐπιτεχνολογικοὺς τοῦ πολέμου, εἰργάζοντο οἱ φιλόσοφοι, οἱ συγγρα-
φεῖς, οἱ ψυχολόγοι καὶ οἱ ἰατροί, διὰ νὰ δώσουν μὲ τὴν σειράν
τῶν καὶ νὰ ἐπιμελῶν ὄπλα, τὰ ὁποῖα θὰ κατηθύνοντο πρὸς

τὸν ψυχικὸν καὶ ἠθικὸν παράγοντα τοῦ ἀντιπάλου.

Ὁ νέος πόλεμος ἔπρεπε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ ἐπιστημονικὸν ἐργαστήριον, ὡς ἀποτέλεσμα βαθείας μελέτης, οὐ μόνον τῶν ὑλικῶν ὄπλων ἀλλὰ καὶ τῶν ἠθικῶν τοιούτων, ἔπρεπε νὰ εἶναι πόλεμος ὀλοκληρωτικὸς, δηλαδὴ χρησιμοποίησις τῆς ὀλόγητος τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ, κινητοποιήσις παντὸς μέσου κατὰ τρόπον ταχύν καὶ ἀποφασιστικόν, ὑποταγὴ τῆς πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ διανοητικῆς ζωῆς εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ πολέμου καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, ἐντατικὴ προσπάθεια εἰς ὑπεροχὴν ἐμφύχου καὶ ἀψύχου ὑλικοῦ, εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς δράσεως, καὶ παραλλήλως, χρησιμοποίησις παντὸς μέσου διὰ τὸν κλιτισμὸν τοῦ ἠθικοῦ, παράγοντος τοῦ ἀπὸ τῆς προπαγάνδας μέχρι τῆς δολοφονίας, ἀπὸ τῆς κολακείας μέχρι τοῦ ψεύδους, καὶ τῆς ἀπάτης, καὶ ἀπὸ τῆς ὑπόουλου φιλίας μέχρι τοῦ ἐγκλήματος. Μὲ ἓνα μόνον σκοπόν: Νὰ ἐμφανισθῇ ὁ πόλεμος αὐτὸς ὡς μία θύελλα, τὴν ὁποίαν ἐξαπολύει οὐχὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεότης, πρὸ τῆς ὁποίας πᾶσα ἀντίστασις εἶναι ματαία, πρὸ τῆς ὁποίας οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ σταθῇ, καὶ εἰς τὸν ταχύν καὶ καταστρεπτικὸν κλοιὸν τῆς, οὔτε ἐκκλησίου, οὔτε ἔργα ἀνθρώπων αἰώνια, ἅτινα ἐσεβάσθη ὁ ἀπέραντος χρόνος, εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγουν τὴν καταστροφὴν.

Ἐπρεπεν ὁ ἀντίπαλος νὰ πέσῃ εἰς τὴν κατάπληξιν, ἀπὸ αὐτῆς εἰς τὴν φρίκην, εἰς τὸν τρόμον, τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπρεπε νὰ καταπέσῃ τὸσον ψυχικῶς, ὥστε νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ ἀδύνατον τῆς ἀποφυγῆς τοῦ μοιραίου.

Οὕτως ἡ ὑποταγὴ θὰ ἦτο πλήρης καὶ ὁ πανικὸς θὰ μετεδίδετο ἀπὸ ἄνθρωπον εἰς ἄνθρωπον, ἀπὸ ἔθνος εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην.

Ὁ πόλεμος ὅμως ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ καὶ δι' ἓν ἕκαστον ἔθνος χωριστά. Δὲν ἔπρεπε κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ κατακτητοῦ, νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ αὐτὰ συστήματα δι' ὄλους. Τὰ ἔθνη διαφέρουν τὸ ἓν τοῦ ἄλλου. Ἐχουν διάφορα χαρακτηριστικά, ἄλλην ψυχροσύνησιν, διάφορον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἀντιδρᾶν.

Θὰ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν περιορισμένον χρόνον μιᾶς διαλέξεως, νὰ σᾶς ἀναπτύξω τί συστήματα ἐφηρμόσθησαν εἰς τὰ ἔθνη. ἅτινα ὑπῆρξαν τὰ θύματα τοῦ παρόντος πολέμου.

Θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ σύστημα τοῦ πολέμου, ὅπως ἐφηρμόσθη εἰς Ἑλλάδα, διὰ νὰ σᾶς δώσω ποιᾶν τινὰ ἰδεῖαν ἐπ' αὐτοῦ: Δύο τινὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν

ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος: πρῶτον τὸ βαθέως ἐρριζωμένον αἷσθημα τῆς θρησκείας, δεύτερον ἡ ἀνδρεία τοῦ Ἑλληνος πολεμιστοῦ. Πῶς ἐσκέφθη λοιπὸν διὰ τὸ πρῶτον; Ἰδοὺ πῶς: Εἶπε: Θὰ εἰσέλθω κρυφίως τὴν ἡμέραν τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Παναγίας τῆς Τήνου, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες νομίζουν θαυματουργὸν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου καὶ θὰ καταστρέψω πλοῖα, ἀνθρώπους, κτήρια, ἐκκλησίας. Θὰ ἀναμείνω τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν διὰ νὰ ἐξαπολύσω τρομερὰν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ λιμένος Πειραιῶς. Θὰ ἀναμείνω νὰ μὲ βοηθήσουν τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως μὲ ἓνα σεισμὸν εἰς τὴν Λάρισσαν, καὶ τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἄστεγοι κάτοικοι θὰ στρέφουν πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ βλέμμα προσευχόμενοι πρὸς τὸν Θεόν, θὰ ἴδωσιν ἀντ' αὐτοῦ τὰ ἀεροπλάνα μου ἐξαπολύοντα βόμβας, διὰ νὰ συμπληρώσουν τὴν καταστροφὴν. Καὶ ἐν μέσῳ τῆς φρίκης αὐτῆς, εἰς τὴν Τήνον, τὸν Πειραιᾶ, τὴν Λάρισσαν, ἐν μέσῳ τῶν πτωμάτων γυναικῶν καὶ παιδιῶν, οἱ Ἕλληνες θὰ σκεφθοῦν: Δὲν ὑπάρχει Θεός. Ὑπάρχει μόνον ἡ δύναμις τῆς βίας. Ἐτοι ἐκεῖνο ποῦ ὀδηγεῖ καὶ δίδει δύναμιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, θὰ ἐξαφανισθῇ καὶ θὰ τοὺς ὑποτάξωμεν εὐκολώτερον.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ δεύτερον: Ἡ ἀνδρεία τοῦ Ἑλληνος στρατιώτου. Αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν ἀντιμετωπίσωμεν μὲ τάνκς, ἀεροπλάνα, μεγάλα πυροβόλα, μὲ συντριπτικὴν ὑπεροχὴν ὀπλισμοῦ — ἀλλὰ καὶ μὲ κολακείας, μὲ προπαγάνδαν καὶ ὑπουλα μέσα. Θὰ τοὺς εἴπωμεν: Εἶσθε γενναῖοι στρατιῶται! Πρῶτην φορὰν ἀντιμετωπίσωμεν τοιαύτην ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν. Φθάνει, τὸ καθῆκόν σας τὸ ἐξετελέσατε. Παραδοθῆτε τώρα. Ἡμεῖς σᾶς θαυμάζομεν! Δὲν πολεμοῦμεν ἐναντίον σας. Εἶσθε ὑπέροχοι μαχηταί! Κι' ἔτσι, διὰ τῆς ὑπόουλου αὐτῆς εἰλικρινείας, οἱ Ἕλληνες θὰ κολακευθοῦν καὶ βοηθοῦντος τοῦ σιδήρου θὰ καμφοῦν, θὰ ἀντισταθοῦν ὀλιγώτερον.

Ἐτοι λοιπὸν ἐσχεδιάσθη ὁ πόλεμος αὐτός. Κανὲν ἠθικὸν ἐμπόδιον. Τὰ πάντα ὀφείλουν νὰ ὑποκύψουν πρὸ τῆς ἀνάγκης νὰ ἐπιβληθῇ ὁ κατακτητής. Μόνον βία ὑπάρχει καὶ τίποτε πλέον αὐτῆς.

Καὶ ἐγείρεται τώρα φυσικὸν τὸ ἐρώτημα: ἐν μέσῳ τῆς ἀγωνίας αὐτῆς, τοῦ τρομεροῦ ἐφιάλτου, ἐν μέσῳ τῆς καταστροφῆς, ἡ ὁποία ἐπισωρεύεται καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸ σύστημα αὐτὸ τοῦ πολέμου, πῶς εἶσθε ἀντιδράσωμεν,

Θὰ σᾶς ἀπαντήσω εὐθὺς ἀμέσως:

Ὅσον τρομερὸν καὶ ἄν φαίνεται τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ πο-

λέμου, ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἐξειλιγμένον πόλεμον, τὸν ὁποῖον διεξάγει ἓνα ἰσχυρὸν ἔθνος, ἐναντίον μιᾶς ἀνθρωπότητος, ἣτις εὐρέθῃ ἀπροετοίμαστος. Θεωροῦν ἀντιπολεμικά, ἀναπτυχθεῖσαι καὶ προπαγανδισθεῖσαι καταλλήλως, ἠλάττωσαν τὴν ἠθικὴν ἀντίστασιν τῶν λαῶν, καὶ τοὺς ἀπεμάκρυναν τῆς πραγματικότητος. Ὄρισμένα ἐπίσης σφάλματα τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων, ἀφῆκαν ἀνέτοιμον εἰς πολεμικά ὄπλα τὸ πλεῖστον τῶν σημερινῶν κρατῶν, ἅτινα ὑπέστησαν τὴν ἐπίθεσιν. Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα ὑπῆρξαν ἡ ἀφορμὴ τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ κατακτητοῦ. Ὁ ἐχθρὸς μας ἔσχεν ἐπιτυχίας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἀνέμενε τόσο ταχεῖας. Ἐξεπλάγη καὶ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸν θρῶλον τοῦ ἀητιήτου.

Σὰς λέγω λοιπόν:

Μὴν πιστεύετε, ὅτι ὁ ἀντίπαλός μας εἶναι ἀήττητος. Ὅπου τὰ μέσα ὑπῆρξαν ἴσα, ἢ, δύναμαι νὰ εἶπω χωρὶς σφάλμα καὶ αἰσθητῶς μικρότερα, ὁ κατακτητὴς ΗΤΤΗΘΗ.

Μὴν πτοεῖσθε ἀπὸ ἐπιτυχίας, τὰς ὁποίας ἐξασφαλίζει μὲ τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν μέσων.

Ἐνθυμηθεῖτε τί ἐγένινεν εἰς τὸ Νάρβικ, τὴν τύχην τοῦ «Πκράφ Σπέε», τὴν Δουγκέρκην, τὸ Ταίναρον, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τελευταίως τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνθυμηθεῖτε τὰς κατ'αστροφάς τὰς ὁποίας ὑπέστη ὅπου συνητήθη μὲ τὴν συμμαχικὴν ἀεροπορίαν. Βεβαίως, ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη τὴν ὑπεροχὴν μέσων, ἀλλὰ τὴν διαφορὰν ἀσθμαίνουσας μὲν, ἀλλὰ βραδέως καὶ ἀσφαλῶς καλύπτει ἡ ἀγωνιζομένη ἀνθρωπότης.

ΠΙΣΤΙΣ λοιπὸν εἰς τὴν ἠθικὴν ὑπεροχὴν μας καὶ ἐπὶ τὸ δικαίον τοῦ ἀγῶνός μας. Ἴδου ἐν μέσον ἀντιδράσεως.

Ἄς σταθῶμεν ψυχραῖμοι καὶ τότε θὰ ἴδωμεν, ὅτι δὲν εἶνε τόσο δύσκολον νὰ τὸν ἀντιμετωπίσωμεν. Σκεφθῆτε, ποίαν ἀπογοήτευσιν θέλει αἰσθανθῆ ὁ ἐχθρὸς, ἐὰν εἰς τὴν προπαγάνδαν τοῦ ἀντιτάξωμεν τὴν ἀκράδαντον πίστιν μας, ἐὰν εἰς κάθε τρομερὰν ἐμφάνισίν του σύρωμεν τὴν λεοντὴν καὶ τὸν ἀποκαλύπτωμεν: θὰ χάσῃ βεβαιωθῆτε, τὰ 50 ο]ο τῆς δυνάμεώς του. Ἐκεῖ περισσότερο παντὸς ἄλλου στηρίζεται εἰς τὸν κλονισμόν μας. Ἄς σταθῶμεν λοιπὸν σταθεροί. Θὰ τὸν ἀποκρούσωμεν. Παραλλήλως ἄς φροντίσωμεν νὰ ἐκπαιδευθῶμεν εἰς τὸ σύστημα τοῦ συγχρόνου πολέμου. Ἄς μελετήσωμεν μετὰ προσοχῆς ποῖα εἶνε τὰ καθήκοντά μας. Θὰ προσπαθῶ μετὰ πᾶσαν συντομίαν νὰ σὰς εἶπω μερικά ἐξ αὐτῶν:

Καθῆκον ἡμῶν εἶνε ἡ ἀντίδρασις διὰ παντὸς μέσου, ὅπερ διαθέτομεν καὶ εἰς οἰανδήποτε θέσιν καὶ ἂν εὐρισκώμεθα. Ἀντίδρασις διὰ τῆς ἀναπτύξεως ἀναλόγου δράσεως μὲ τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως. Ἀντίδρασις καὶ ὄχι ἀπαθῆς παρακολούθησις τῶν γεγονότων.

Ἐκαστος ἐξ ὑμῶν δεόν νὰ ἀντιληφθῆ καλῶς, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ βλάβηται, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὠφεληθῆ.

Μὴν σκεφθεῖτε, ὅτι, ὅ,τι δὲν κάμετε σεις, θὰ τὸ κάμωμεν ἄλλοι. Εἶναι ὀλεθρία ἡ σκέψις αὕτη.

Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, ὅλοι πρέπει νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὸν στίβον. Πὰς μὴ ἐργαζόμενος, καὶ ἀναμιγνυόμενος ἐνεργῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν του.

Χωρὶς τὴν συνένωσιν τῶν προσπαθειῶν μας, τίποτε θετικὸν δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σκεφθῆτε διὰ λογαριασμόν τοῦ συνόλου καὶ ὄχι ὡς ἄτομα, καὶ τότε θὰ διακρίνετε ποῖα εἶναι ἡ καλύτερα ὁδὸς διὰ τὴν νίκην.

Οἱ δυνατοί, προσπαθήσατε νὰ ἐμψυχώσετε τοὺς ἀδυνάτους. Φανατίσατε ἐκείνους τοὺς ὁποίους, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς σας δύνασθε νὰ ἐπηρεάσετε.

Δώσατε τὸ παράδειγμα τῆς θυσίας. Ἐὰν καμφθῶμεν, ἐὰν διατάσωμεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα, θὰ χάσωμεν τὰ πάντα. Ὁ κατακτητὴς δὲν σέβεται τίποτα. ΠΡΟ ΠΑΝΤΟΣ ἀντιδράσατε εἰς τὰς διαδόσεις τῆς πέμπτης φάλαγγος.

Εἰς τὰς διαδόσεις αὐτὰς στηρίζεται κατὰ μεγάλο μέρος ὁ κατακτητὴς, διὰ νὰ κλονίσῃ τὸ ἠθικόν μας.

Ἀπαγορεύσατε εἰς οἰονδήποτε νὰ σὰς μεταδώσῃ εἴτε καλὰς, εἴτε κακὰς εἰδήσεις. Ἐὰν νομίζετε τὸν ἑαυτὸν σας ἰκανόν, νὰ ἀκούσῃ μετὰ ψυχραιμίας μίαν σκοπίμως μεταδιδόμενην διήγησιν, ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ λιποψυχήσουν. Ἄς μὴ γινώμεθα λοιπὸν ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ. Μεταδίδοντες κάτι τὸ ὁποῖον ἠκούσαμεν, συνήθως σκεπτόμεθα ὡς ἐξῆς: «Ἐγὼ εἶμαι ἐν τάξει. Δὲν τὸ ἔβγαλα ἐγώ. Τὸ ἄκουσα καὶ τὸ μεταδίδω». Συνήθως δὲ λέγομεν: «Μὲ πᾶσαν ἐπιφύλαξιν». Ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ δικαιολογηθῶμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, διότι ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι πράττομεν κάτι κακόν. Τώρα τί κερδίζομεν λέγοντες τὸ ἐν ἧ τὸ ἄλλο; Αὐτὸ πραγματικῶς οὐτε ὑμεῖς, οὐτε κανεὶς τὸ γνωρίζει. Μόνον ὁ ἐχθρὸς.

Ἄς προσπαθῶμεν λοιπὸν νὰ εἶμεθα ψυχραῖμοι καὶ νὰ μὴ ὀχυρωθῶμεθα πίσω ἀπὸ δικαιολογίας, τῆς ὁποίας δὲν πιστεύομεν. Ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἐγκληματοῦμεν καὶ προσπαθοῦμε νὰ

βροῦμε δικαιολογίας, ἐνῶ δὲν ὑπάρχουν. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐβλέπατε τὴν χαρὰν τὴν ὅποیان αἰσθάνεται ἡ ἔχθρική προπαγάνδα, ὅταν μία ψευδὴς εἰδησις ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν της, διὰ νὰ ἴδετε πόσον θὰ ἐξωργίζεσθε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σας, πού εἴσθε ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς. Ἀπὸ ἄλλους ὁ ἀγὼν αὐτὸς ζητεῖ τὸν φόρον τοῦ αἵματος, ζητεῖ ὑπερανθρώπους θυσίας, κόπους καὶ κακουχίας ἀφαντάστους καὶ ἀπὸ ἄλλους ζητεῖ μόνον τὴν σιωπὴν καὶ ἐν τούτοις πολλὰς φορές οἱ τελευταῖοι δὲν δέχονται οὔτε αὐτὴν τὴν μικρὰν ὑπηρεσίαν νὰ προσφέρουν. Πρὶν μεταδώσετε λοιπὸν κάτι, σταθῆτε μίᾳ στιγμῇ μόνον. Ἀναπολήσατε τοὺς ἀνθρώπους πού στεροῦνται τὰ πάντα διὰ νὰ σᾶς ἐξασφαλίσουν τὴν ἐλευθερίαν σας νὰ ὀμιλήτε. Μὴ κάμετε κακὴν χρῆσιν αὐτῆς. Διότι, ἂν ἐπιτύχη ὁ ἔχθρος, θὰ τὸν στερηθῆτε καὶ θὰ εἶναι πολὺ ἀργὰ διὰ νὰ μετανοήσετε.

Αὐτὰ λοιπὸν, εἶναι τὰ καθήκοντά μας ἐν ὀλίγοις, ἔναντι τοῦ πολέμου, τὸν ὅποιον διεξάγομεν, καὶ τὰ ὅποια οὐδὲ πρὸς στιγμῇ πρέπει νὰ παραλείψωμεν. Ὅσον ὁ χρόνος θὰ παρέρχεται, τόσο θὰ καθιστανται εὐκολώτερα, διότι δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἀναφανῆ κάπου εἰς τὸν ὀρίζοντα τὸ τέλος τοῦ ἀνωφεροῦς καὶ ἀκαθνώδους δρόμου, τὸν ὅποιον σήμερον ὡς μάρτυρες τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ κόσμου βαδίζομεν.

Ἄρκεῖ νὰ διατηρήσωμεν ἀκλόνητον τὴν πίστιν μας καὶ νὰ βαδίσωμεν ἠνωμένοι καὶ ἀποφασισμένοι τὸν δρόμον αὐτὸν τῆς τιμῆς ὅστις ἀνήκει εἰς τοὺς γενναίους καὶ ἀξιους διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν.

Καὶ θὰ ἔλθουν καλλίτεροι ἡμέραι κατὰ τὰς ὁποίας αἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ θὰ ἀποσυρθοῦν εἰς τὰ σκοτεινὰ τῶν σπηλαίων, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ζῆ ἐλευθέρα θὰ ἀναλάμψῃ ὡς ἥλιος φωτίζων τὸν νέον δίκαιον καὶ εἰρηνικὸν δρόμον της πρὸς τὸ μέλλον.

Τότε ἡμεῖς οἱ λαοί, οἵτινες ἐφέραμεν τὴν νίκην αὐτὴν. ἡμεῖς, οἵτινες τὰς ἐλπίδας διὰ τῶν θουσιῶν μας ἐκάμαμεν πραγματικότητα, δὲν θὰ δικαιούμεθα μόνον νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι δι' αὐτό. Θὰ δικαιούμεθα καὶ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν μέλλουσαν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, — ἔθνῶν οὐχὶ ὑποδούλων, ἀλλ' ἐλευθέρων. Τὴν θέσιν αὐτὴν θὰ τὴν ἀποκτήσωμεν ὄχι διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ διὰ τῆς θυσίας, ὄχι διὰ τῆς πνευματικῆς ὑποδουλώσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθέρως καὶ ἀνεπηρέαστου σκέψεως.

Καὶ ὅταν θὰ ἔχωμεν ἐκτελέσει τὸ καθήκον μας ἔναντι τῶν συμμάχων μας, ὅταν θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ ἱερά χρώματα μὲ

τὸ μέτωπον ὑψηλά, τότε θὰ σταθῶμεν πρὸς στιγμῇ ἀκίνητοι, γονυπετεῖς, διὰ νὰ ξεδιπλώσωμεν τὴν γαλανόλευκον. Στὴν ἱερῇ αὐτῇ στιγμῇ, ἓνα θρόϊσμα φύλλων θὰ ἀκουσθῆ, μίᾳ ἑλαφρᾷ πνοῇ ἀνέμου θὰ κυματίσῃ τὴν σημαία μας. Θὰ εἶναι τὸ πέρασμα τῶν ψυχῶν τῶν ἡρώων, ἐκείνων πού τόσες χιλιάδες χρόνια τώρα πέφτουν μετὰ τὸ ἴδιο θάρος, μετὰ τὴν ἴδιαν πίστιν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Μέσα στὴν ἡρωϊκὴ αὐτὴν παρέλασιν θὰ περάσουν τὰ παιδιὰ τῆς Πίνδου, τῆς Μόροβας, τῆς Ἐρσέκας, τῆς Ἀδριατικῆς καὶ τοῦ Ροῦπελ.

Τὰ παιδιὰ αὐτὰ, πού ἔγραψαν μετὰ τὸ αἷμά τους τὴν νέα Ἑλληνικὴν ἐποποιίαν, πού βάδισαν στὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, μετὰ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη γιὰ νὰ βροῦν τὸ θάνατο.

Ἐκεῖ ἐπάνω, στ' ἀπάτητα βουνά, ἀπ' ὅπου ὁ ἀντίβαλος φέρνει στὴν γῆ, τὸ μήνυμα τῶν ἀθανάτων ὅτι ἡ ἐλευθερία ζῆ καὶ πάλι. «Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά».

Πρὶν τελειώσω τὴν σημερινὴν μου διάλεξιν, νομίζω ὅτι διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ, ἐάν ἐκφράσω πρὸς σᾶς, τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μας, διότι ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς μας, συνεχίζοντες τὴν τόσο ὠραίαν πατριωτικὴν σας προσπάθειαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ πολέμου, ἐφροντίσατε νὰ εὐρώμεν εἰς πᾶσαν μεθ' ὑμῶν ἐπαφῆν, τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον, τὸ ὅποιον, ὑπὸ τόσο τραγικὰς στιγμὰς ἐστερήθημεν. Ἀποδεικνύεται οὕτω διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι ὁ πατριωτισμὸς εἶναι ἡ ἀκατάβλητος δύναμις τοῦ ἔθνους μας, ἡ δίδουσα εἰς αὐτὸ τὴν ἰκανότητα νὰ ἀνθίσταται ἀποτελεσματικῶς κατὰ πάσας τὰς δυσχερεῖς περιόδους τοῦ ἱστορικοῦ δρόμου του.

Ἐχομεν τὴν ὑψίστην τιμὴν, ἡμεῖς, τὸ Βασιλικὸν Ναυτικὸν καὶ σεῖς, Ἑλληνες τῆς Αἰγύπτου, νὰ διαμοιραζώμεθα σήμερον μετὰ τῶν ἀδελφῶν μας Κρητῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ ξένη Ἑλλάδι, τὸ βᾶρος τῆς εὐθύνης διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐνδόξου ἀνά τοὺς αἰῶνας ἱστορίας μας.

Ἡ εὐθύνη αὐτὴ δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις, ἀλλ' ὡς γνήσιοι ἀπόγονοι τόσοσιν ἡρωϊκῶν γενεῶν Ἑλλήνων, θὰ τὰς ἀναλάβωμεν ὑπερήφανοι, ὅσον δῆποτε βαρεῖται καὶ ἂν εἶναι.

Ὁ ἡρωϊκὸς ἡμῶν Βασιλεὺς, διεκδικῶν μετὰ τοῦ ἀθανάτου στρατοῦ τοῦ ἡμῶν πρὸς βῆμα τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, δίδει πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς θυσίας. Θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ὅλοι ἠνωμένοι, εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ θὰ συνεχίσωμεν δίδοντες τὸ πα-

ράδειγμα εις τὸν κόσμον, πῶς πολεμοῦν τὰ ἔθνη διὰ τὴν ἑλευθερίαν των.

Πρὸς ἡμᾶς στρέφονται σήμερον αἱ ἐλπίδες τόσων καὶ τόσων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον των ἐναντι τῆς Πατρίδος, με ἠρωϊσμόν πρὸ τοῦ ὁποίου ἔμεινεν ὁ κόσμος κατὰπληκτος, ἠναγκάσθησαν ἀήτητοι νὰ ὑποκύψουν πρὸ τοῦ μοιραίου, καὶ νὰ εὔρεθοῦν πρὸ ἐπαχθοῦς ζυγοῦ.

Τὰ βλέμματά των μᾶς ἀτενίζουν με ἐμπιστοσύνην, καὶ αἱ καρδίαι των πάλλουν καὶ θὰ πάλλουν με τὸν ἴδιον παλμόν, ὁ σὸς καιρὸς καὶ ἂν ἀπαιτηθῇ μέχρις οὗτου τοὺς φέρωμεν τὴν ἑλευθερίαν.

Ἡμεῖς ἀναπνέοντες τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνάς μας καὶ τοὺς κραταιοὺς μας συμμαχοὺς, θὰ κρατήσωμεν τὴν Σημαίαν τοῦ ἀγῶνος ὑψηλά, θὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ΝΙΚΗΝ, καὶ δὲν θὰ καταθέσωμεν τὰ ὄπλα, ἐὰν δὲν ἴδωμεν τὴν Ἑλλάδα ἑλευθέραν, κραταιὰν καὶ ἔνδοξον.

ἑλευθερίαν τὴν ἑλληνικὴν ἀναπνέοντες τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνάς μας καὶ τοὺς κραταιοὺς μας συμμαχοὺς, θὰ κρατήσωμεν τὴν Σημαίαν τοῦ ἀγῶνος ὑψηλά, θὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ΝΙΚΗΝ, καὶ δὲν θὰ καταθέσωμεν τὰ ὄπλα, ἐὰν δὲν ἴδωμεν τὴν Ἑλλάδα ἑλευθέραν, κραταιὰν καὶ ἔνδοξον.

OMILIA GENOMENI EN EL TOWN HALL EIS AMERIKHN (NEA YORKE)

THI PROSKLHSEI ELLHN. POLEM. PERITHALPSEWS (GREEK WAR RELIEF)

Σκοπὸς τῆς διαλέξεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ κατὰ τὸ δυνατόν ἀφήγησις τῶν γεγονότων τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν δρασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ καὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς κατὰ τὸν παρόντα πλόερα.

Πολλὰ βεβαίως ἐξ ὧσων θὰ ἀναφέρω εἶναι γνωστὰ εἰς ὑμᾶς ἐκ διαφόρων πηγῶν, ἰδίως ἐκεῖνα τὰ ὅποια καλύπτουν τὴν περίοδον τοῦ Ἑλληνο-Ἰταλικοῦ πολέμου ὅτε ἡ Ἑλλάς ἦτο τὸ μόνον θέμα τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὸν διεθνή τύπον, πολλὰ ὅμως θὰ τὰ ἀκούσετε διὰ πρώτην φοράν καὶ πιστεύω ὅτι ἐξερχόμενοι τῆς αἰθούσης αὐτῆς θὰ ἔχετε μίαν εἰκόνα τοῦ τι τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν ἐπετέλεσε. Θὰ προσπαθῶ νὰ παρουσιάσω τὴν ὁμίλιαν μου αὐτὴν κατὰ τὸν πλέον ἀπλὸν τρόπον, καὶ παρακαλῶ πρῶτα πρῶτα ὅπως ἔχετε ὑπὸ ὄψει σας ὅτι εἴχαμε μπροστά μας σκληρὸν ἀγῶνα. Τὴν ὑποτίμησιν ἀντιπάλων ἐθεώρουν καὶ θεωρῶ σφάλμα, οὔτε θὰ τὴν μεταχειρισθῶ ὡς προσιτάθειαν ἵνα διατηρήσω τὸ ἐνδιαφέρον σας ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς διαλέξεώς μου, τὸ ὁποῖον εἶμαι βέβαιος ὅτι σὰς ἐνδιαφέρει ἀπολύτως, ἐφόσον ἄλλως τε μοῦ ἐκάματε τὴν τιμὴν νὰ προσέλθετε εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην.

Τὸ θέμα διὰ τὸ ὁποῖο, θὰ σὰς ὁμιλήσω δύναται νὰ διααιρεθῇ εἰς τρεῖς χαρακτηριστικὰς περιόδους. Τὸ ναυτικὸν μας πρὸ τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως, τὸ ναυτικὸν κατὰ τὸν Ἑλληνο-Ἰταλικὸν πόλεμον, καὶ τέλος, κατὰ τὴν τρίτην περίοδον, αὐτὴν τὴν ὁποῖαν διερχομαι σήμερον. Παρὰ τὰς κατηγορηματικὰς καὶ

συγκινητικὰς δηλώσεις τοῦ Ντοῦτσε περί σεβασμοῦ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας, τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου εἰς τὴν Εὐρώπην, δὲν ἔσταταίη οὔτε ἐπὶ στιγμήν νὰ προετοιμάζεται διὰ ἐντατικῶν ἀσκήσεων, διὰ μεθοδικῆς ὀργανώσεως τῶν πλοίων διὰ πόλεμον, ὡς καὶ τῶν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐξαρτωμένων ἐγκαταστάσεων ξηρᾶς.

Τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖον τοῦ ναυτικοῦ ἦτο πολὺ καλῶς πληροφορημένον περί τῶν πραγματικῶν διαθέσεων τῶν Ἰταλῶν καὶ διὰ ἐντατικῆς καὶ ἀόκνου ἐργασίας κατώρθωσε νὰ παρουσιάσῃ τὴν στιγμήν καθ' ἣν τοῦτο ἀπητήθη ἓνα ναυτικὸν τελείως ἔτοιμον πρὸς δρᾶσιν.

Ἡ Ἰταλία ἀναζητοῦσα μίαν ἠθικὴν βᾶσιν ἵνα ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἤρχισε συστηματικὰς προκλήσεις διὰ ἀεροπορικῶν ἐπιθέσεων ἐναντίον μονάδων τοῦ στόλου μας μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅπως παρασύρῃ εἰς τὴν παγίδα τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν καὶ προβῆ αὕτη εἰς ἀντίποινα.

Οὕτω τὴν πρωτὰν τῆς 16ης Ἰουλίου 4 ὑποβρύχια μας ἀγκυροβολημένα εἰς τὸν ὄρμον Ἰτέα καὶ ἐνῶ τὰ πληρώματα τῶν ἠσχολοῦντο εἰς διαφόρους ἐργασίας ὑπέστησαν ἐπιθεσὶν ἀνεπιτυχῶς διὰ βομβῶν, τὰς ὁποίας ἔρριψαν τρεῖς τολμηροὶ Ἰταλικοὶ μοῖραι βομβαρδισμοῦ, αἵτινες μετὰ τὸ κατόρθωμά των ἀπῆλθον ὑπὸ τοὺς γέλωτας τῶν λουομένων ναυτῶν. Τὴν 31ην Ἰουλίου παραμοία ἐπιθεσὶς ἐσημειώθη ἐναντίον τῶν ἀντιτορπιλικῶν μας, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν φορὰν φαίνεται ὅτι οἱ Ἰταλοὶ ἀεροπόροι θὰ ἦσαν ἐθελονταὶ θανάτου διότι αἱ βόμβαι ἔπεσαν εἰς ἀπόστασιν μιλίου ἀπὸ τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἀγκυροβολημένα τὰ ἀντιτορπιλικά μας.

Τὴν 15ην Αὐγούστου τὸ καταδρομικὸν μας «Ἑλλη» ἀγκυροβολημένον εἰς τὴν νῆσον Τήνον διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὑπέστη ἐπιθεσὶν ὑπὸ Ἰταλικῶν ὑποβρυχίου μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν καταβύθισιν τοῦ πλοίου.

Πιστεύω ὅτι οὐδέποτε κυβερνήτης πλοίου θὰ ἀνέλαβε πλέον ἐξευτελιστικὴν ἀποστολὴν καὶ οὐδέποτε κυβερνήτης πλοίου ἐξητελέσθη περισσότερον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Ἐκ τῶν τριῶν ριφθισῶν τορπιλλῶν ἐναντίον τοῦ ἀμερίμου καὶ ἀκινήτου καταδρομικοῦ μίαν μόνον ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ τῆς. Αἱ ἄλλαι προσέβραλον ἐπιτυχῶς τοὺς βράχους τῆς ἀκτῆς τὰ δὲ τεμάχια τῶν συλλεγέντα ἀπέδειξαν τὴν ταυτότητα τοῦ ὑποβρυχίου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑποβρυχίου θὰ ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια ὅλων τῶν Ἰταλῶν διὰ τὴν τόσον

σύμφωνον μετὰ τὸ χαρακτηριστικὸν Ἰταλικὸν σιλιέτο πράξιν τοῦ.

Ἄμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς καταβύθσεως τοῦ πλοίου, ἑλληνικὰ ἀντιτορπιλικά ἔσπευσαν ἐπὶ τόπου καὶ παρέλαβον τὸ πλήρωμα τῆς «Ἑλλης» διὰ νὰ τὸ μεταφέρουν εἰς τὸν Ναύσταθμον. Καθ' ὁδὸν Ἰταλικά βομβαρδιστικά ἐπετέθησαν καὶ πάλιν ἀνεπιτυχῶς κατ' αὐτῶν.

Αὐτὰ ὅλα συνέβαινον ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ἦτο εἰς φιλικὰς καὶ εἰρηνικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἰταλίας. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ὅμως οὐσα ἀποφασισμένη νὰ μὴ δώσῃ οὐδὲν ἠθικὸν ὄπλον εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἶχεν ἐκδώσῃ αὐστηροτάτας διαταγὰς ὅπως πάσῃ θυσίᾳ ἀποφευχθῆ ἔνοπλος σύρραξις εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τῶν μεμονωμένων ἐπιθέσεων καὶ ἐδικαιώθη εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς αὐτῆν διότι ὁ πόλεμος τῶν νεύρων, τὸν ὁποῖον ἡ Ἰταλία ἠθέλησε νὰ μᾶς ἐφαρμόσῃ ἐστράφη ἐναντίον τῆς διότι, χάσασα τὴν ὑπομονὴν τῆς, ἐπετέθη ἄνευ οὐδεμιᾶς δικαιολογίας, γυμνὴ ἀπὸ κάθε ἐπιχείρημα καὶ ἐνῶ πλέον ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἀνάνδρων ἐπιθέσεων τῆς εἶχεν ἐρεθίσῃ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Ἡ Ἰταλικὴ ἐπιθεσὶς εὔρε τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν εἰς τοιαύτην πολεμικὴν ἐτοιμότητα ὥστε τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐπιθέσεως τὰ ἀντιτορπιλικά καὶ ὑποβρύχια ἀπέπλευσαν πρὸς ἐκτέλεσιν πολεμικῶν ἀποστολῶν.

Ἐδῶ κλείει ἡ πρώτη περίοδος. Ἄς ἴδωμεν τώρα ὑπὸ ποίαν σύνθεσιν ἄρχισαν τὸν ἀγῶνα τὰ δύο ἀντίπαλα ναυτικά καὶ ποῖον ἦτο τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐκαλοῦντο νὰ ἐκτελέσουν.

Οὕτω μόνον θὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν τεραστίαν διαφορὰν ἀποδόσεώς των, τῆς πρωτοφάνους διὰ τὰ παγκόσμια ναυτικά πολεμικά.

Ἡ Ἰταλία ἀντιτορπιλικά 90, ὑποβρύχια 130. Ἑλλάς ἀντιτορπιλικά 10, ὑποβρύχια 6. Ἡ Ἰταλία πληθος βαρέων θωρηκτῶν, θωρηκτῶν—καταδρομικῶν, κλπ. Ἑλλάς 1 παλαιὸν θωρηκτῶν, ἴσως τὸ παλαιότερον τοῦ κόσμου, τὸν θρυλικὸν «Ἀβέρωφ». Τὸ γεγονός τῆς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ὑπάρξεως τοῦ βρεταννικοῦ στόλου τῆς Μεσογείου οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει διότι ὁ Ἰταλικὸς στόλος δὲν ἐπρόκειτο νὰ δράσῃ μακρὰν τῶν βάσεων του, θὰ ἦτο δὲ εὐκολώτατον δι' αὐτὸν νὰ ἀποφύγῃ μάχην ἐκ παρατάξεως καὶ νὰ ἐκτελέσῃ σοβαρωτάτας ἐπιδρομὰς εἰς τὰς βάσεις μας καὶ μεταφοράς μας, ἐφ' ὅσον εἶχεν ἀσφορητῆτάς καὶ τὴν ἀεροπορικὴν ὑπεροχὴν.

Τὸ ἔργον τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἦτο ἡ μεταφορὰ τοῦ

στρατού εκ τῶν νήσων εἰς ἀποστάσεις κυματινομένας μεταξύ 200 ἕως 500 μιλίων, ἢ μεταφορὰ πολεμικοῦ ὑλικοῦ ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων λιμένων τῆς Μεσογείου, ἢ ἄμυνα τῶν ἀκτῶν, καὶ τέλος αἱ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιθετικαὶ ἐνέργειαι.

Τοῦ Ἰταλικοῦ ναυτικοῦ ἔργον ἦσαν αἱ μεταφοραὶ πρὸς Ἀλβανίαν καὶ ἡ προσβολὴ τῶν μεταφορῶν μᾶς εἰς τὰς νήσους. Αἱ μεταφοραὶ τῆς Ἀλβανίας ἐγίνοντο εἰς μίαν ἀπόστασιν ἀπὸ 100 ἕως 150 μίλια.

Αἱ ἡμέτεραι ἐγίνοντο εἰς ἀπόστασιν ἣτις ἦτο δυνατόν νὰ καλυφθῆ ἐντὸς μιᾶς νυκτός.

Αἱ νῆσοι μας ἔδιδον ἐξαιρετον πεδῖον δράσεως εἰς τὰ Ἰταλικά ὑποβρύχια ἐνῶ ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα, ἰδίᾳ κατὰ τὸν χειμῶνα, εἶναι ἡ δυσκολωτέρα περιοχὴ εἰς τὴν ὁποῖαν ὑποβρύχιον δύναται νὰ δράσῃ.

Κατόπιν αὐτῶν ποῖον νομίζετε ὅτι ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα κατὰ τὸ πεντάμηνον διάστημα τοῦ Ἑλληνο-Ἰταλικοῦ πολέμου; Τὸ Ἰταλικὸν ναυτικὸν δὲν ἠδυνήθη νὰ βυθίσῃ οὔτε ἓν ἑλληνικὸν πλοῖον πλὴν τοῦ ὑποβρυχίου «Πρωτεύς», οὐδεμίαν ἐπιδρομὴν ἢ βομβαρδισμόν ἐξετέλεσεν καὶ οὕτω συμπεραίνομεν ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχαν τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ὅπως ὑπῆρξαν, πάλιν ὁ πόλεμος δὲν θὰ ἄλλαξε μορφήν τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸ Ἰταλικὸν ἐνεργητικόν.

Τὸ ἔργον τῶν μεταφορῶν, δηλαδὴ τὸ ζωτικώτερον σημεῖον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν λαμπρὰν δράσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀντιτορπιλικῶν καὶ ὄχι εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν Ἰταλικῶν ὑποβρυχιῶν. Τὰ Ἰταλικά ὑποβρύχια ἐξετέλεσαν πλείστας ὄσας ἐπιθέσεις, ἀλλὰ ὄλαι ἀπέτυχον χάρις εἰς τὴν τακτικὴν τὴν ὁποῖαν ἐφήρμοζαν τὰ Ἑλληνικά ἀντιτορπιλλικά, τακτικὴν ἣτις ὀφείλεται καὶ μόνον εἰς τὴν ὀξείαν ναυτικὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλλήνων κυβερνητῶν καὶ εἰς τὴν θαλασσίαν ἀντοχὴν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ πληρωμάτων, ἣτις διετήρει ἀμείωτον τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐντακτικῆς προσπαθείας τοῦ πολυτίμου ὑλικοῦ τῶν νηοπομπῶν.

Ἀλλὰ τὸ ριψοκίνδυνον τοῦ Ἑλλήνος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰκανοποιηθῆ εἰς τὸ πλάσιον τῶν μεταφορῶν καὶ βλέπομεν 48 ὥρας μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου ἑλληνικά ἀντιτορπιλλικά πλείοντα μὲ μεγάλην ταχύτητα μὲσφ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν νὰ ἐμφανίζονται ἔξωθι τῶν Ἀλβανικῶν ἀκτῶν, ἔναντι τῆς Κερκύρας καὶ ἐπὶ δύο ὥρας βομβαρδίζοντα τὸ δεξιὸν τοῦ προελαύνοντος Ἰταλικοῦ στρατοῦ.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ ἐλάμβανε χώραν 80 μίλλια μακρὰν τῶν Ἰ-

ταλικῶν βάσεων, ἀλλὰ οὐδεμίαν ἐπίθεσιν Ἰταλικὴ ἔλαβε χώραν.

Βραδύτερον ἑλληνικά ἀντιτορπιλλικά εἰσελθόντα ἐντὸς τῆς Ἀδριατικῆς ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀεροπορικῆς προστασίας ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀποκαλουμένης Ἰταλικῆς λίμνης ἐβομβάρδισαν τὸν λιμένα τοῦ Αὐλώνος. Εἰς ἑτέραν περιπτώσιν εἰσχωρήσαντα βαθέως ἐντὸς τῆς Ἀδριατικῆς ἐξετέλεσαν ἐπιχειρήσιν ἐρεύνης διὰ Ἰταλικὰς νηοπομπάς.

Ἐν τῷ μεταξύ, δὲν ἄφηναν τὰ Ἰταλικά ὑποβρύχια ἀτιμωρητὰ διὰ τὰς ἀποτυχίας των. Τρία ὑποβρύχια ἀναφέρονται ὡς βυθισθέντα διὰ βομβῶν βυθοῦ ὑπὸ τῶν «Ψαρῶν» καὶ «Ἄετοῦ».

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν δράσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὑποβρυχιῶν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Ἐκεῖ ἐν καιρῷ χειμῶνος συμβαίνουσι τὰ ἐξῆς: Ἰσχυραὶ θαλασσοταραχαί, ὄρατότης ἐξαιρετικῆς χαμηλῆ, θαλάσσια ρεύματα ἰσχυρότατα καὶ καταιγίδες ἀλλεπάλληλοι, πλὴν αὐτοῦ δὲ ἡ περιοχὴ εἶναι στενὴ καὶ ναυτιλιακῶς ἀφιλόξενος. Ἡ πόντισις ἐκτεταμένων πεδίων ναρκῶν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καθίστα τὴν δράσιν ἐντὸς αὐτῆς ἐξαιρετικῶς δυσχερῆ. Παρὰ ταῦτα τὰ Ἑλληνικά ὑποβρύχια διετήρησαν συνεχῆ περιπολίαν καθ' ὄλον τὸ πεντάμηνον τοῦ πολέμου μὲ μικρὰν εικοσαήμερον διακοπὴν λόγῳ ἀνεξαρτήτων τῆς ἐπιθυμίας των λόγων καὶ ἔσχον τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα:

Ἐβύθισαν πλοῖα χωρητικότητος 70.000 τόννων καὶ μόνον ἓν ἐξ αὐτῶν ἀπωλέσθη, τὸ ὑποβρύχιον «Πρωτεύς» ὑπὸ κυβερνήτην τὸν πλωτάρχην Χατζηκωνσταντίνου.

Ἀλλὰ οἱ Ἰταλοὶ ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν δράσιν τοῦ ὑποβρυχίου «Πρωτεύς», ὁ ὁποῖος ἐβύθισε τὸ ὑπερωκέανειον «Σαρδίνια» ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὕρισκοντο οἱ λύκοι τῆς Τοσκάνης — ἡ περιώνυμος αὐτῆ μεραρχία τῶν Ἰταλῶν. Οἱ δυστυχεῖς λύκοι εὐρεθέντες ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐπνίγησαν, ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπέζησαν, ἀνήλθον εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, ἀλλὰ εἶχον χάσητόσον τὸ ἠθικόν των ὥστε μόλις ἔλαβον μέρος εἰς τὴν πρώτην μάχην συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ μετεφέρθησαν εἰς Ἀθήνας, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι διεσκέδασαν πολὺ μὲ τὰ πράσινα λοφία των καὶ τὰ κοκκορόπτερά των.

Εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ ὅριου μιᾶς δι-
αλέξεως νὰ σᾶς εἶπω τὰς λεπτομερείας τῆς βυθίσεως τῶν πλοίων τῶν Ἰταλῶν καὶ τὰς περιπετείας τῶν Ἑλληνικῶν ὑποβρυχιῶν. Κάποτε θὰ γραφῆ ὁ τόμος αὐτός ποῦ θὰ περιλαμβάνῃ τὴν δράσιν τοῦ ὑποβρυχιακοῦ μας στόλου. Σήμερον δὲν δύναται νὰ γίνῃ χροῖς νὰ κινδυνεύωμεν νὰ δώσωμεν χρήσιμους πληροφορίες εἰς τὸν ἐχθρόν.

Ἄτυχῶς τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτὸν τοῦ Ἰταλικοῦ ναυτικοῦ ἤλθε νὰ διακόψῃ ἢ ἀπὸ ξηρᾶς βάρβαρος ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν ἐναντίον τῆς ἐξηντλημένης ἀπὸ τὸν ἄνισον ἀγῶνα Ἑλλάδος.

Τὸ ναυτικὸν ἔμεινεν ἀκλονήτως πιστὸν εἰς τὰς παραδόσεις του, μολονότι ἡ Ἀγγλικὴ ἀεροπορία εἶχεν ἀποσυρθῆ. Καὶ συνώδευσε καὶ τὸ τελευταῖον μεταγωγικὸν πλοῖον τὸ ὁποῖον ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Ἐκτεθειμένον εἰς ἀνηλεῆ βομβαρδισμὸν ἀπὸ ἑκατοντάδας Γερμανικῶν «στούκας» ἄτινα ἔδρων ἄνευ ἀντιστάσεως ἔχασεν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν 4 ἀπὸ τὰ 10 μεγάλα ἀντιτορπιλλικά του καὶ 10 ἀπὸ τὰ 13 μικρότερα. Ἡ βύθισις τῶν πλοίων αὐτῶν κληροδοτεῖ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ναυτικοῦ μας μίαν σελίδα τὴν ὁποίαν θὰ σέβωνται γενεαὶ ἐπὶ γενεῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν, σελὶς ἡ ὁποία θὰ ἀντιπαραβάλλεται ὑπερηφάνως μὲ ἄλλας σελίδας ξένων ναυτικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν καὶ διετήρησαν αὐτοκρατορίας.

Ἐν ἓκ τῶν ἀντιτορπιλλικῶν αὐτῶν, τὸ «Ψαρά», ὑποστάν ἐπίθεσιν ἀπὸ σμήνος γερμανικῶν βομβαρδιστικῶν, ἀφοῦ ἔρριψε δύο ἐξ αὐτῶν, ἐβυθίσθη συμπαρασύραν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληρώματός του, τὸ ὁποῖον ἔβαλλε διὰ τῶν πυροβόλων τοῦ σκάφους μέχρι τῆς τελευταίας στιμῆς.

Τὸ ἀντιτορπιλλικὸν «Υδρα» προσεβλήθη ὑπὸ 20 «στούκας» τὰ ὁποῖα ἔβαλον κατ' αὐτοῦ 50 βόμβας. Μία ἐκ τῶν βομβῶν αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τὴν γέφυραν φονεύσασα 20 ἀξιωματικούς καὶ ναύτας καὶ τραυματίσασα 50. Τὸ πλοῖον ἤρχισε βυθιζόμενον ταχέως. Ὁ κυβερνήτης του, ἀντιπλοίαρχος Πεζόπουλος, ἐπληρώθη θανασίμως, ἀλλὰ ὅταν ἓνα ἄγμα διασώσεως ἀπὸ ἄλλο πλοῖον μετέβη πρὸς διάσωσιν του ἠρνήθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πλοῖον του. Αἱ τελευταῖαί του λέξεις ἦσαν: «ἓνας κυβερνήτης δὲν ἐγκαταλείπει τὸ πλοῖόν του». Οἱ πλησίον του πληγωμένοι ναῦται ἀκούοντες τὸν κυβερνήτην των, ἠρνήθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν καὶ αὐτοὶ τὸ πλοῖόν των βυθισθέντες μὲ αὐτὸ καὶ ἀναφωνοῦντες: «Ἀφήσατέ μας νὰ πεθάνουμε μὲ τὸ καράβι μας. Ζήτω ἡ Ἑλλάς!»

Μὲ τὰς σελίδας αὐτάς κλείει καὶ τὸ δεῦτερον μέρος τῆς δράσεως τοῦ Ναυτικοῦ.

Ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος ἀπολέσας τὸ ἡμισυ τῆς δυνάμεώς του κατέπλευσεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς ἀνασυγκρότησιν. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὰ πληρώματα εἶναι τώρα πλέον χωρὶς οικογενείας, χωρὶς συγγενεῖς καὶ ἀγαπητοὺς φίλους. Πρέπει ὅμως νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μέχρι τέλους. Τὸ αἷμα τοῦ ἐκάλυ-

ψε τὰ καταστρώματα τῆς «Υδρας» καὶ τῶν «Ψαρῶν», χυμένο ἄφθογον γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδος, ζητεῖ ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἀπέμειναν τὴν ἐκδίκησιν.

Μία ἐβδομάς ἔχει περάσῃ ἀπὸ τὸ δράμα αὐτὸ ποῦ συγκλονίζει καὶ τίς πλέον δυνατὲς ψυχὰς καὶ τὸ πρῶτον ἀντιτορπιλικὸν ἀναλαμβάνει πάλιν πολεμικὴν ἀποστολήν. Τὸ ἀκολουθοῦν τὰ ὑποβρύχια καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀντιτορπιλλικά. Ὁ γηραιὸς «Ἀβέρωφ» πλέει στὸν Ἰνδικόν, στὸν Εἰρηνικόν, φθάνει σχεδὸν μέχρι Σιγκαπούρης, συνοδεύων στρατεύματα καὶ πολεμικὸν ὕλικόν. Τὰ Ἑλληνικὰ ἀντιτορπιλλικά διασπείρονται παντοῦ καὶ φέρουν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἀνὰ τοῦ κόσμου τὰς θαλάσσας.

Τὸ μικρὸν αὐτὸ ναυτικὸν ποῦ δὲν ἐγνώρισε παρὰ μόνον δόξαν καὶ τιμὴν γυρίζει τώρα ἄφοβον τοὺς ὠκεανούς, βυθίζει πλοῖα καὶ ὑποβρύχια, ἐνῶ πρὶν τρία χρόνια δὲν εἶχε γνωρίσῃ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ γαλάζια νερά. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ γεγονότα :

Τὰ ἀντιτορπιλλικά καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα τῆς τρίτης περιόδου, δηλαδὴ ἐπὶ δυόμισυ περίπου ἔτη, συνεργαζόμενα στενῶς μετὰ τῶν Ἀγγλικῶν ἀντιτορπιλλικῶν ἐξετέλεσαν ἀπειρίαν συνοδειῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἐφωδίασαν τὸ Τομπρούκ κατὰ τὴν πολιορκίαν του χωρὶς νὰ ὑποστοῦν οὐδεμίαν ἀπώλειαν, μολονότι ἐπανειλημμένως προσεβλήθησαν ὑπὸ γερμανικῶν ἀεροσκαφῶν καὶ ὑποβρυχίων. Ἀντιθέτως, ἐπέφεραν τὰ ἐξῆς ἀπώλειαν στὸν ἐχθρόν :

Ἐν ὑπεβρύχιον αἰχμαλωτισθέν ὑπὸ τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Βασίλισσα Ὀλγα» καὶ κατόπιν καταβυθισθέν (Ἰταλικόν). Δύο ὑποβρύχια ἀναφερόμενα ὡς πιθανῶς βυθισθέντα ὑπὸ τοῦ «Ἄετος» εἰς τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν (πιθανῶς Ἰαπωνικά). Ἐν ὑπὸ τῆς «Σφενδόνης» (Γερμανικόν) καὶ πολλὰ ἄλλα ὑπέστησαν πιθανῶς βλάβας ἐκ τῶν διὰ βομβῶν βυθοῦ ἐπιθέσεων.

Τὸ ἀντιτορπιλλικὸν «Βασίλισσα Ὀλγα» ἐντεταγμένον εἰς Ἀγγλικὴν μοῖραν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν καταβύθισιν τῶν 13 Ἰταλικῶν πλοίων ἔξωθι τῶν Ἰταλικῶν ἀκτῶν καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Τύνιδος, καὶ ἐβύθισε μίαν Κορβέταν. Τὸ ἀντιτορπιλλικὸν «Ἀδριάς» ἐβύθισεν ὑποβρύχιον κατὰ τὸν παρθενικόν του πλοῦν ἐξ Ἀγγλίας εἰς Αἴγυπτον.

Ὁ «Ἀβέρωφ», ἐπὶ ἓνα μῆνα ἀποτελῶν τὴν μόνην ἀεροπορικὴν ἐκπαιδευτικὴν ἀποστολίαν τοῦ λιμένος τοῦ Σουέζ, κατέρριψε διὰ τοῦ ἀεροπορικοῦ πυρός του τὴν νύκτα τῆς 15ης Ἰουνίου 1941 ἐν μένῃ Γερμανικὸν βομβαρδιστικὸν καὶ ἠμπόδισε

πολλά άλλα δι' ευστόχου πυρός να έπιτεθοῦν κατά έλλιμενισμένων πλοίων. Κατά τήν έκκαθάρισιν τής Λιβύης και Τύνιδος ὅπως και εις τήν κατά τής Σικελίας έπίθεισιν τὰ έλληνικά άντιτορπιλλικά έλαβον ένεργόν μέρος παρά τὸ πλευρόν του 'Αγγλικου στόλου, ή δέ τελευταία δρᾶσις του άντιτορπιλλικου «Κανάρης» καταλαβόντος τήν πόλιν Αύγούσταν, είναι πρόσφατος.

Ἡ δρᾶσις του 'Ελληνικου στόλου προεκάλεσε κατά καιρούς τὰ συγχαρητήρια τῶν 'Αγγλων ναυάρχων και του 'Αγγλικου Ναυαρχείου. Ὁ μεγαλύτερος 'Αγγλος Ναύαρχος του πολέμου αὐτου, ὁ 'Αντιναύαρχος Κόνιγχαμ, ὁ ὁποῖος διευθύνει σήμερα τὸν 'Ηνωμένον Στόλον τῶν Συμμάχων εις τὸν 'Ατλαντικόν και τήν Μεσόγειον, συγχαίρων πρό τριῶν μηνῶν μόλις τὸ έλληνικόν ναυτικόν, εἶπε επί λέξει: «Θεωρῶ τιμὴν μου διότι πάλιν μονάδες του έλληνικου ναυτικου ὑπήχθησαν ὑπὸ τὰς διατάγας μου».

Τὰ ὑποβρύχιά μας κατά τὸ διετές αὐτὸ διάστημα έβύθισαν πλοῖα χωρητικότητος 20.000 τόννων, κυρίως δέ έξετέλεσαν πολλές ειδικὰς άποστολάς άποσπάσαντα τὰ συγχαρητήρια τῶν 'Αγγλων. Λυποῦμαι διότι δέν δύναμαι νὰ εἶπω περισσότερα επί του θέματος αὐτου. Καί ή εἰκὼν συμπληροῦται έάν αναφερθῆ ὅτι έλληνικά ίστιοφόρα και μικρὰ βενζινόπλοια συντεταγμένα εις ειδικήν μοῖραν έξετέλεσαν θαυμασίαν έργασίαν εις τήν άλιείαν ναρκῶν, ξεῶθι λιμένων επί μακρούς μήνας έργαζόμενα άδιακόπως.

Ἡδη θεωρῶ έαυτὸν εὐτυχή διότι αὐτήν τήν στιγμήν μοῦ δίδεται ή εὐκαιρία νὰ αναφέρω ὁποῖα ὑπῆρξε ή βοήθεια τήν ὁποῖαν τὸ 'Αγγλικόν έθνος και τὸ 'Αγγλικόν ναυτικόν παρέσχον εις τὸ 'Ελληνικόν ναυτικόν καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα πού τὸ τελευταῖον έστερήθη τής έλληνικῆς γῆς και τῶν βάσεών του. Ἡ βοήθεια ὑπῆρξε άνεπιφύλακτος, ή συνεργασία συνεχῆς και ειλικρινῆς, και ή έμπιστοσύνη και εκτίμησις άπεριόριστος. Πιστεύω ὅτι οὐδέποτε σύμμαχα ναυτικά συνειργάσθησαν τόσο στενῶς και άλληλοκατενοήθησαν ὅσον τὸ 'Αγγλικόν και τὸ 'Ελληνικόν. Καί τὰ δύο χαρακτηρίζουν ή τόλμη και ή ναυτικότητα, άρεται πλαισιωμένοι από τήν βαθεῖαν άγάπην πρός τήν έλευθερίαν και τήν πατρίδα. Οἱ 'Ελληνες άξιωματικοί, οἱ ὑπαξιωματικοί και τὰ πληρώματα εὐγνωμόνως θά ένθυμούμεθα πάντοτε τήν άνεκτίμητον αὐτήν βοήθειαν τήν ὁποῖαν ή 'Αγγλία και τὸ 'Αγγλικόν ναυτικόν μας παρέσχε εις τὰς δυσκόλους στιγμάς.

'Από πολλῶν ἤδη μηνῶν έλληνικά πληρώματα εὐρίσκονται εις 'Αμερικὴν τήν χώραν αὐτήν ήν ή 'Ελλάς ήγάπησε ὡς δευτέραν πατρίδα. 'Αν κάτι ὑπάρχη βέβαιον εις τὸν κόσμον αὐτόν αὐτὸ είναι ή έπαφή μεταξύ άμερικανικου έθνους και ναυτικου μετά του έλληνικου ναυτικου, ήτις θα στερεώση άκόμη περισσότερο τούς άκαταλύτους μεταξύ τῶν δύο έθνῶν δεσμούς, δεσμούς ὕφισταμένους από χρόνου μακροῦ.

Τὸ παρελθόν Σάββατον εἶχον κληθῆ εις τὸ Σικάγο ὅπως ὁμιλήσω μετά άλλων άγαπητῶν συναδέλφων επί τῆ εὐκαιρία τής συγκεντρώσεως τής Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας διά τήν διαφώτισιν τής κοινῆς γνώμης.

Εἰς τήν συγκέντρωσιν αὐτήν ὅπου ὁ ἄδολος πατριωτισμός και ή πίστις εις τήν έλληνικήν ένότητα με εἶχον μεταφέρει εις άνωτέρους ψυχικούς κόσμους μοί έζητήθη έπιμόνως νὰ αναφέρω τὸ πλέον συνταρακτικόν έπεισόδιον του ὑποβρυχίου ΠΟΛΕΜΟΥ. Τὸ έκανα εὐχαρίστως και θά τὸ κάνω και τώρα διότι βλέπω εις τὰ μάτια σας τήν ίδίαν έπιθυμίαν. Θά σας εἶπω τήν δρᾶσιν και τήν άπώλειαν του ὑποβρυχίου «Τρίτων», τὸ ὁποῖον έχάθη πρό έπτὰ μηνῶν.

Ὁ «Τρίτων» εἶχε σταλῆ πρό μηνῶν με σοβαρῶν άιτοστολήν εις τὰς 'Ελληνικάς άκτάς. Εἶχεν εκτελέση τήν άποστολήν του και έπέστρεφεν εις τήν έν Μέση 'Ανατολήν βάσιν του. Καθ' ὁδόν ὅμως έπετέθη μετ' έπιτυχίας εναντίον έχθρικῆς νηοπομπῆς. Ἐχθρικά άντιτορπιλλικά τὸν κατεδίωξαν. Τὸ 'Ελληνικόν ὑποβρύχιον άπέφυγε τὰς έπιθέσεις, άλλ' αἱ βόμβαι βυθοῦ ήχρήστευσαν ζωτικούς μηχανισμούς του και ήναγκάσθη νὰ άναδυθῆ. Ὑπέστη τότε φοβερὸν κανονιοβολισμόν από τὰ έχθρικά πλοῖα και έβυθίσθη. Τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν του πληρώματος έπνίγησαν ή έφονεύθησαν επί του ήρωϊκου ὑποβρυχίου των. Περὶ τούς δώδεκα έσώθησαν. Ἐκ τούτων τρεῖς ὅταν μετεφέροντο εις Πειραιᾶ επί έχθρικοῦ σκάφους έρρίφθησαν εις τήν θάλασσαν διά νὰ έξέλθουν κολυμβῶντες εις τὰ τόσο γνωστά εις αὐτούς άκρογιάλια. Τῶν δύο αἱ δυνάμεις έξηντλήθησαν εις τὸ πέλαγος και έπνίγησαν. Ὁ άλλος, εις τεχνίτης ήλεκτρομηχανικός, έφθασεν εις τήν άκτήν, έγένετο άντικείμενον μυριάων περιποιήσεων και διά τῶν μυστικῶν πατριωτικῶν ὀργανώσεων έφυγαδέυθη έξ 'Αθηνῶν εις Μέσην 'Ανατολήν. Ὀλίγας ήμέρας μετά τὸ άτύχημα του «Τρίτωνος» έφθανεν εις Βηρυττόν. Καί άφηγήθη τὸ πρώτῳν έπεισόδιον.

ΔΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΝ
ΑἸΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑἸΘΕΟΥΡΙΟΥ

Θά έπεθύμουν τήν στιγμήν αὐτήν πού σας παρουσίασα τί

τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν ἐπετέλεσε, νὰ ἀποτίσω φόρον τιμῆς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐμπορικὸν Ναυτικόν.

Ὁ ἀκούρατος αὐτὸς στόλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων, περιήγαγε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν παντοῦ ὅπου ὁ κίνδυνος καὶ ὁ θάνατος ἐνελόχευε ὕπουλος εἰς τὴν διάθεσιν ἐχθροῦ μὴ διστάζοντος νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ πολεμικὰ μέσα ἴδια μόνον εἰς τοὺς βαρβάρους. Θὰ ἐκφράσω ὅμως καὶ ἓνα παράπονον καὶ πιστεύω ὅτι δὲν ἔχω ἄδικον. Πολλοὶ οἱ ὅποιοι ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν θὰ ἠδύναντο νὰ γνωρίζουν τὸ τί τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν πράττει, δὲν δίδουν γνῶκαιρίας εἰς τὸ κοινὸν διὰ διαλέξεων νὰ γνωρίσῃ τὰς ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσφέρουν οἱ ἀδελφοί μας αὐτοί. Λυποῦμαι ὅτι ὁ ἰδικός μου χρόνος δὲν ἐπαρκεῖ δι' αὐτό. Καί, καταλήγων, θὰ ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἀναγνώσω μίαν ὁμιλίαν μου ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Λονδίνου, ἢ ἐπικαιρὸν πάντοτε, ὡς νομίζω.

«Τὶς μελαγχολικὲς καὶ τραγικὲς ἡμέρες τοῦ Ἀπριλίου 1941, ὅταν ἔσβυνε πιά κάθε ἐλπίς ἢ μικρὰ Ἑλλάδα νὰ συγκρατήσῃ τὸν χεῖμαρρον πού ἐξεχύθη ἀπὸ μίαν ἰσχυρὰν αὐτοκρατορίαν καὶ ἀπὸ μίαν ἄλλην τὴν πλέον ἰσχυρὰν τῆς Εὐρώπης, ὅταν 130 ἑκατομμύρια ἔπνιγαν μιά χούφτα ἡρώων στὰ ἱερὰ χῶματα τῆς πατρίδος μας, ἓνα—ἓνα τὰ πλοῖα τοῦ στόλου μας ἔπερναν τὸ θλιβερὸ καὶ ὑπερήφανο δρόμο τῆς ἐξορίας. Καὶ ὅταν πιά ἐκεῖ μακρὰ στὸ πέλαγος, ὅταν εἶχε χαθῆ καὶ τὸ τελευταῖο Ἑλληνικὸ βουνό, παρακαλουθήσαμε τὶς ἀγωνιώδεις στιγμῆς, ἀκούσαμεν ἓνα πρωτὶ τὴν τελευταία φωνὴ τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμὸ Ἀθηνῶν. Μὰς ἔλεγε: «Ἕλληνες, οἱ Γερμανοὶ ἔρχονται! Σφίξτε τώρα τὴν καρδιά σας καὶ κλείστε μέσα τὴν Ἑλλάδα».

Τὰ μάτια μας πού δάκρυζαν μόνον ἀπὸ νίκες, ἐκείνη τὴ στιγμὴ στράφηκαν πρὸς τὰ πίσω καὶ ὠραματίσθησαν αὐτὸ πού σήμερα δὲν φαίνεται νὰ εἶναι μακρὰ.

Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ σταθμὸς ἔπαυσε ν' ἀνήκῃ στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ οἱ Ἑλληνικὲς καρδιὲς δὲν ἔπαυσαν ν' ἀνήκουν σ' αὐτήν. Ἐκεῖνοι πού πέρνανε τὸ δρόμο τῆς ἐξορίας φέρνανε μαζί τους τὴν φωνὴ τῆς Ἐλευθερίας.

Οἱ κατακτητὰ ἤμποροῦν νὰ ὑποχρεώσουν τοὺς μάρτυρας πού ζοῦν στὴν Ἑλλάδα νὰ σιωποῦν, ἀλλὰ τὴν φωνὴν τὴν Ἑλληνικὴν θὰ τὴν ἀκοῦνε ἀπὸ μᾶς.

Ἐμᾶς πού μᾶς φιλοξενοῦνε οἱ χῶρες τῶν Ἐλευθέρων ἀν-

θρώπων. Χῶρες, ὅπως εἶναι αὐτὴ πού πατῶ τώρα, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία σᾶς ὁμιλῶ.

Ἡ φωνὴ μας ὅσο καὶ ἂν τρέμῃ ἀπὸ τὴ συγκίνησι, γιατί ἀπευθύνεται πρὸς σᾶς πού θεωροῦμε μάρτυρας τῆς Ἰδέας γιὰ τὴν ὁποία ἐδῶ ἔχουμε ὄλα τὰ μέσα νὰ πολεμήσουμε, θὰ εἶναι γιὰ μισητοὺς κατακτητὰς ἢ φωνὴ πού θὰ τοὺς θυμίζει ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδικήσεως δὲν εἶναι μακρὰ. Ἡ φωνὴ αὐτὴ δὲν θὰ ὑποταχθῆ ποτέ. Θὰ μεταφέρεται σὰν λάβαρο ἱερὸ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ θὰ τὴν ἀκούετε νὰ πλησιάζῃ.

Δύο χρόνια καὶ πλέον ἔχουν περάσῃ ἀπὸ τότε πού βρισκομαι μακρὰ τῆς Ἑλλάδος. Χρόνια πού πέρασαν μὲ ἀνυπομονησιὰ καὶ πολλὰς ἀπογοητεύσεις. Ἀλλὰ τώρα ἀπὸ παντοῦ ρερίζει ἢ αὐγὴ, λίγη ἀκόμη ὑπομονὴ χρειάζεται ἀπὸ σᾶς. Ἡ ἐκδίκησις εἶναι καθ' ὁδόν. Πλησιάζει. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ βλέπετε.

Δὲν ὁμιλῶ ἔτσι γιὰ νὰ σᾶς δώσω θάρρος. Ξεῦρω πολὺ καλὰ ὅτι, αὐτὴ τὴ στιγμὴ πού μὲ ἀκούτε, ἔχετε περισσότερο ἀπὸ μένα. Σᾶς τὸ λέγω, γιατί ἐγὼ βλέπω ἀπὸ κοντὰ τὴν τεραστίαν ἐπίθεσι πού ἐπιφυλάσσουν οἱ Σύμμαχοί μας κατὰ τοῦ Ἄξονος, ἐπίθεσι πού στὴν ἐξέλιξι τῆς θὰ φέρῃ τὴν ἐλευθερίαν στοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης. Ὅτα ἢ ἐπίθεσις αὐτὴ θὰ γίνῃ πραγματικὴ, τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν θὰ συμμετέχῃ. Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς πού ἐυρίσκομεθα ἐδῶ.

Τὸν δρόμον αὐτὸ πού περάσαμε πρὶν δυὸ χρόνια, θὰ τὸν περάσουμε πάλι, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ ἐκδικητὰ τῆς ἀναξιοπαθούσης πατρίδος μας.

Δίπλα σ' αὐτὴν τὴν ἐπίθεσι πού δὲν εἶναι μακρὰ ἐτοιμάζεται ἐδῶ μιὰ ἄλλη ἐπίσης τεραστίαν ἀπὸ τὰ σύμμαχα ἔθνη. Εἶναι αὐτὴ πού ἔχει σκοπὸ νὰ ἐπουλώσῃ ἀμέσως ὄλας τὰς πληγὰς, καὶ νὰ ἐξαλείψῃ κάθε ἴχον πού θὰ θυμίζει στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ τὴν δυστυχίαν πού πέρασε. Ἐχουν μαζευθῆ ἑκατομμύρια δολλαρίων γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό. Ὅλα εἶναι ἔτοιμα γιὰ τὴ μεγάλη στιγμὴ.

Γιὰ τὴν στιγμὴ αὐτὴ ζοῦμε. Γι' αὐτὴ πού θὰ ἀκούσουμε μιὰ ἡμέρα ἀπὸ τὸ σταθμὸ τῶν Ἀθηνῶν: «Ἕλληνες, οἱ Γερμανοὶ φεύγουν». Ξεσφίξτε τὴν καρδιά σας καὶ δώσατε πάλι τὴν Ἐλευθερίαν στὴν Ἑλλάδα μας».

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1945

ΚΑΙ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙ ΤΗΣ ΓΕΝ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Χθές ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐπισήμων παρέλασις πρὸ τῆς στήλης τῶν πεσόντων τῶν σχολείων, προσκόπων, ἀλκίμων, Στρατοῦ καὶ Ναυτικοῦ.

Ἄπαντες οἱ παρελάσαντες κατεχειροκροτήθησαν, ἰδιαιτέρως δὲ αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις.

Πρὸ τῆς παρελάσεως ὁ Διοικητὴς τῆς ἐνταῦθα Ναυτικῆς Βάσεως κ. Σπανίδης ὠμίλησε πρὸς τὴν νεολαίαν ὡς ἑξῆς :

Μαθήτριά καὶ Μαθηταί, Ἑλληνίδες ὁδηγοί, Πρόσκοποι καὶ Ἄλκιμοι.

Αἰσθάνομαι πολὺ βαθεῖα τὴν τιμὴν ποῦ μοῦ ἔκαμε ἡ σεβαστὴ Διοίκησις Ἰονίων Νήσων νὰ μοῦ ἀναθέσῃ σήμερα, νὰ ὀμιλήσω πρὸς σᾶς, τὴν νεότητα τῆς Κερκύρας.

Ξεύρω καλὰ ὅτι σεῖς εἴσθε ἡ εὐπλαστος μᾶζα τοῦ Ἔθνους μας, ἐκείνη ποῦ διψᾷ νὰ μάθῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ καὶ ὅτι ἐπάνω στὴν κατὰκτησι τῶν ἀμολύντων ψυχῶν σας γίνονται πολλὰς φορὰς καὶ σχεδιάζονται ἀγῶνες ἐπικρατήσεως.

Ἡ νεανικὴ σας ὀρμὴ καλύπτει συνήθως τὴν ἀδυναμίαν ἄλλων καὶ ἡ ἀπειρία σας εἶναι τὸ κρυφὸ ὕπλο τους.

Ἄλλ' ἐγὼ θὰ σᾶς ὀμιλήσω ὡς στρατιώτης, καὶ θὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια.

Ὅταν μοῦ εἶπαν ὅτι ἔπρεπε νὰ σᾶς ὀμιλήσω, ἐνίκησα πολλοὺς δισταγμοὺς γιὰ νὰ δεχθῶ τὴν λεπτὴν αὐτὴν ἀποστολήν. Ἐπρεπε νὰ ξεκαθαρίσω τὴ σκέψιν μου καλά, νὰ τὴν λευκάνω ὅσο μποροῦσα καὶ νὰ τὴν ἀπαλλάξω ἀπὸ κάθε τι ποῦ δὲν θὰ ἦταν σὲ ἀρμονίᾳ μὲ τὴν σημερινὴν ἱερὰν τελετὴν.

Ἄλλὰ τὸ θέμα ποῦ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ὀμιλίας μου εἶναι τόσο καθαρὸ, καὶ τόσο ξεχωριστὸ ἀπὸ τὰ θέματα τῆς καθη-

μερινῆς ζωῆς, ὥστε βρῆκα ὅλη τὴ βεβήθεια ποῦ χρειαζόμουνα, μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο.

Ὁ σκοπὸς τῆς συγκεντρώσεώς μας αὐτῆς, ὅπως εἶπα οἱ καθηγηταί σας, εἶναι τὸ προσκύνημα τοῦ μνημείου τῶν πεσόντων εἰς τοὺς πολέμους γιὰ τὴν Πατρίδα. Ἡ πάλλευκη αὐτὴ μαρμάρην στήλη ποῦ ἀτενίζετε, συμβολίζει τὴ στιγμὴ αὐτὴ καὶ μὲ τὸ χρῶμα της καὶ μὲ τὴν ἀπλότητά της, τὴν θυσίαν ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἀγνή καὶ χωρὶς κανένα ὑλικὸ ὑπολογισμό.

Καὶ εἶναι ψυχικὴ ἀνάγκη, τὴν ὁποῖαν ἴσως αἰσθανόμεθα περισσότερο ἐμεῖς οἱ μεγαλύτεροι, νὰ σταθοῦμε εὐλαβικὰ μπροστὰ στὸ σύμβολο αὐτὸ καὶ σὲ μιὰ ψυχικὴ ἔκστασι νὰ ἀναπολήσουμε Ἐκείνους, τοὺς συντρόφους στὴ μάχῃ ἢ στὸν κοινὸν ἀγῶνα ποῦ ἔδωσαν τὸ πολυτιμώτερο ποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὴ ζωὴ τους.

Καὶ καλοῦμεν συμπαραστάτας μας στὸ προσκύνημα αὐτὸ Σᾶς τοὺς νέους. Δὲν γνωρίζετε βεβαίως, καὶ εἴθε ποτὲ νὰ μὴ γνωρίσετε, πόσο ὁ πόλεμος εἶναι σκληρὸς. Δὲν ὑποπεύεσθε κἂν τὴν ψυχικὴ ἀγωνία τῶν ἀνθρώπων ποῦ πολεμοῦν παλεύοντας μὲ τὸ ἔνστικτο ποῦ τοὺς ζητᾷ νὰ ζήσουν, μὲ τὸ ὄραμα τῶν σπιτιῶν τους καὶ τῶν προσφιλῶν τους, καὶ ὅμως προχωροῦν, πολεμοῦν καὶ πέφτουν. Εἶπα ὅτι δὲν γνωρίζετε.

Ἐτοι ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ σᾶς μιλοῦσα, ἐὰν ἡ συγκέντρωσις αὐτὴ καὶ ἡ ὀμιλία μου γίνονταν πρὶν εἴκοσι χρόνια. Ἄλλὰ σήμερα ὅπου ὁ πόλεμος ἐξ ἴσου σκληρὸς ἔφθασε μέσα στὸ σπῆτι μας, σήμερα ποῦ ὄλοι σας σχεδὸν γνωρίσατε τὸν ἀμελικτὸ βομβαρδισμόν στὰ χρόνια τοῦ πολέμου, νοιώθετε ὅσο καὶ ἐγὼ τὴν ἀνάγκη γιὰ τὸ σημερινὸ προσκύνημα.

Εἶδατε τοὺς γονεῖς σας, τ' ἀδέλφια σας νὰ θάβωνται κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια στίς τραγικὰς νύχτας τῆς κολάσεως καὶ γνωρίσατε τί θὰ πῆ θυσία ζωῆς.

Δὲν θὰ ἔχετε λοιπὸν τὴν ἀθῶα ἀπορία ποῦ εἶχε ἄλλοτε ἡ νεότης, ὅταν ἐκαλεῖτο σὲ προσκύνημα σὰν τὸ σημερινὸ. Ἐχετε συνείδησι ἀπόλυτη, ξέρετε καλὰ, γιὰτί, ὅταν ἀτενίζῃ κανεὶς τὴ στήλην αὐτὴν, πρέπει νὰ τὴν ἀτενίζει, μὲ δέος καὶ ἱερὰ συγκίνησι.

Δὲν θὰ ἐχρειάζετο ἴσως καὶ νὰ σᾶς ὀμιλήσω, ἐὰν ἐπρόκειτο μόνο νὰ σᾶς πῶ τὸ σκοπὸ ποῦ ἤλθατε ἐδῶ, ἀλλὰ εἶναι ἀνθρώπινη ἀδυναμία, τίς μέρες αὐτὲς ποῦ γιορτάζονται ἐπέτειοι σὰν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, νὰ μνημονεύουμε μὲ τὸν προφορικὸ λόγον ἐκείνους ποῦ μᾶς ἔδωσαν μὲ τὸ παράδειμά τους τίς ἀπαιτήσεις ἀσκητικῆς ἡθικῆς θυσίας γιὰ τὴν Πατρίδα.

Τὸ ὄραμα τῆς θυσίας ἡμῶν εἶναι ὅτι θὰ ἔδωσαν μὲ τὸν πόλεμον τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἔχει τὴν ἀνάγκη γιὰ τὴν Πατρίδα.

ματος. Πολλές στήλες σάν αὐτὴν θὰ ἐχρειάζοντο γιὰ νὰ γραφοῦν ἀπάνω τὰ ὀνόματα. Ἐκείνων, ποὺ ἔχασαν τὴ ζωὴ τους στὴν ξηρὰ καὶ στὴ θάλασσα, εἴτε πολεμῶντας στὸ μέτωπο, εἴτε δεχόμενοι τὰ ἀπάνθρωπα χτυπήματα μέσα στὰς πόλεις καὶ τὰ χωριά.

Πολλοὶ θὰ πέθαναν μὲ τὸ δράμα τῆς πεντάμορφης Κέρκυρας, μακρὰ της, στὶς ἀπέραντες θάλασσες ἢ στὶς ἀπομεμακρυσμένες χώρες.

Θὰ ἤθελα νὰ ἡμποροῦσα σήμερα νὰ ἀπήγγελα τὰ τιμημένα ὀνόματά τους. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ σὰς θὰ σήκωναν ὑπερήφανα τὸ κεφάλι γιατί θὰ ἦταν οἱ γονεῖς σας, τ' ἀδέλφια σας. Ἄλλ' ἂν αὐτὸ δὲν τὸ κατάρθωσα, ὅπως τὸ ἤθελα, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐμποδίσω τὴ σκέψι σας, ἤρεμη ἀπαλή, νὰ φτερουγίσῃ μὲ κατάνυξι καὶ ἀγάπη γύρω ἀπὸ τὴ μορφὴ τους.

Ἐχουν ἀνάγκη τῆς εὐγνωμοσύνης σας καὶ τῆς ἀγάπης σας. Γιατί Ἐκείνοι ἐδίδαξαν τὴν ἀληλλεγγύη καὶ τὴν ἀγάπη μὲ τὴν θυσία τῆς ζωῆς των γιὰ μᾶς.

Γιὰ νὰ θυσιάσῃ κανεὶς τὴ ζωὴ του πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὴν Πατρίδα του, τὰ νερά της, τοὺς κάμπους της, τὸν οὐρανὸ της καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα, τοὺς δικούς του, τοὺς φίλους του, τοὺς συμπατριώτας του.

Ἄλλοιῶς, δὲν θυσιάζει τίποτα. Αὐτὸ τοῦλάχιστον μοῦ τὸ δίδαξε ὁ πόλεμος. Ἡμπορῶ νὰ σὰς διαβεβαιώσω ἐάν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ εἶμαι ἔτσι κατηγορηματικός, ὅτι καμμιά ἄλλη δύναμη δὲν εἶναι ἰσχυρότερη καὶ καμμιά ἄλλη δὲν βοηθᾷ περισσότερο, γιὰ νὰ βαδίσῃ κανεὶς ἤρεμος πρὸς τὸ θάνατο σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή.

Γι' αὐτὸ πιστεύω ὅτι ἂν τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς ἀγῶνος ἐξηρτᾶτο μόνον ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν ἐλαττωμένο τὸ αἶσθημα αὐτὸ, οὐδέποτε ἡ νίκη θὰ ἐκερδίζετο καὶ στὴν περίπτωσι τοῦ τελευταίου πολέμου, αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους θὰ ὑπερίσχυαν.

Τὴν εὐγνωμοσύνη λοιπὸν αὐτὴν ποὺ σὲ κάθε εὐκαιρία πρέπει νὰ δείχνουμε πρὸς τοὺς ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντας, θὰ τὴν ἐξωτερικεύσετε σήμερα διὰ τῆς παρελάσεως ἐνώπιον τῆς συμβολικῆς στήλης.

Ὁ στρατὸς καὶ τὸ ναυτικὸν ποὺ περιβάλλουν τὸ μνημεῖον, συμβολίζουν τους ἀκοίμητους φρουροὺς τοῦ ἔργου τοῦ ὁποῖου Ἐκείνοι ἐδημιούργησαν, οἱ δὲ μαθηταὶ τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς, τὴν ὑπόσχεσιν διὰ τὸ μέλλον.

Τὸ ὄραϊον αὐτὸ σύμπλεγμα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ σβύσῃ ἀπὸ τὰ μάτια σας. Εἶναι τὸ πλέον δίκαιον καὶ ἀρμονικόν καὶ ὄσο

ὑπάρχει, ποτὲ κανέναν κίνδυνον δὲν θὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν χώρα μας.

Τὸ καθήκον ὁμῶς καὶ αἱ ὑποχρεώσεις μας πρὸς τοὺς πεσόντας δὲν ἀρχίζουν καὶ σταματοῦν μὲ τὴν παρέλασιν. Πρέπει πάντοτε καὶ παντοῦ ὅπου εὐρίσκεσθε νὰ τοὺς τιμᾶτε, διὰ τοῦ σεβασμοῦ σας καὶ τῆς ἀγάπης σας πρὸς τὸ μεγάλο οἰκοδόμημα ποὺ ἔκτισαν καὶ ποτὲ νὰ μὴ φανῆτε ἀνάξιοι αὐτοῦ.

Ἡ πατρίς μας οὐδέποτε ἀπέβλεψε εἰς κατακτήσεις. Ἀγωνίζεται ἐπὶ αἰῶνας διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὰ ἰδικά της ἐδάφη.

Χωρὶς λοιπὸν δισταγμούς, μὲ πλήρη καὶ ἀπόλυτη ὁμοφωνία πρὸς τὰ ἰδεώδη ποὺ ἀνέπτυξε ὁ πόλεμος, ἡμπορεῖτε νὰ θεωρῆτε τοὺς ἀγῶνας σας ἱεροὺς καὶ ἐκείνους ποὺ ἐθυσιάσθησαν δι' αὐτοὺς ἢ θὰ θυσιασοῦν, ἐθνικοὺς ἥρωας καὶ ἀγωνιστὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ πατρίς μας ἂν καὶ μικρὰ εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν, ἡγωνίσθη διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἐθνῶν ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἀντίστασις αὐτῆς εἶχε παγκόσμια ἀπήχηση. Δὲν θὰ διστάσῃ, ἐὰν τοῦτο χρειασθῇ, νὰ ἀγωνισθῇ γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ δικαίου της καὶ ὁ ἀγῶν αὐτῆς θὰ ἔχῃ πάλι παγκόσμια ἀπήχηση γιατί εἶναι ἀγῶν δίκαιος.

Εἶναι ἐκείνους ποὺ ἔρχισαν οἱ πρόγονοί μας ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια πρὶν καὶ ὁ ὁποῖος πρέπει, ἂν πρόκειται ὁ κόσμος αὐτὸς νὰ κυβερνηθῇ μὲ δικαιοσύνη, νὰ τελειώσῃ καὶ ὀλοκληρωθῇ τώρα.

Ἡ θέσις ἡ δική σας, στὸ ἐθνικὸ αὐτὸ ζήτημα, εἶναι σαφής. Σὰς τὴν εἶπα πρὸ ὀλίγου: Φανῆτε ἄξιοι συνεχιστὰι τοῦ ἔργου ποὺ ἔρχισαν στὸ πεδίο τῆς μάχης Ἐκείνοι καὶ περνῶντας μπρὸς ἀπὸ τὸ μνημεῖο τους ὑποσχεθῆτε το.

Αἱ ψυχὰι των θὰ σκιρτήσουν ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ Σεῖς θὰ αἰσθανθῆτε ἕνα αἶσθημα ἀνακουφίσεως, σὰν ἐκεῖνο ποὺ δοκιμάζει κανεὶς πάντα, σὰν ἐκτελῆ τὸ καθήκον του.

Παρελάσατε μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, εὐθυτενεῖς, μὲ βλέμμα ἤρεμο, ἀλλὰ ἀποφασιστικόν, γιὰ νὰ διαλύσετε κάθε ὑπουλὴ ἀμφιβολία. Παρελάσατε σὰν γνήσια Ἑλληνόπουλα, ὑπερήφανα γιὰ τὸ ὄνομά σας αὐτό, ποὺ περικλείει κάθε τι ἀγνὸ καὶ ὄραϊο ποὺ ὑπάρχει.

Σὰς καλῶς τώρα πρὶν ψάλλετε ὄλοι μαζί τὸν Ἑθνικὸν μας ὕμνον, νὰ ζητωκραυγάσετε μαζί μου. Καλῶ ὄλους ποὺ ἦλθαν νὰ τιμῆσουν τὴν τελετὴν αὐτὴν.

ΙΣΤΟΒΑΤΙΛΙΟΥ
Ζητῶ δὲν οἱ μεγάλοι νεκροὶ μας.

ΔΗΖΗΤῶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

ΜΟΖΗΤῶ ἡ Πέλοπόννησος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΟΣΙΝ ΠΑΡΑΣΗΜΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΡΩΪΚΩΣ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΤΟΡ. "ΥΔΡΑ,, ΠΛΩΤ. ΑΡΛΙΩΤΗ ΚΑΙ ΥΠΟΠΛΟΙΑΡ. ΜΑΝΙΑΡΙΖΗ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ ΤΗΙ 28 ΜΑΪΟΥ 1946

ΕΚ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ,, ΗΜΕΡ. 30 ΚΑΙ 31 ΜΑΪΟΥ 1946

«Προχθές κατά την άπονομήν παρασήμου εις τὰς οικογενείας τοῦ Πλωτάρχου Ἀρλιώτη καὶ τοῦ Ὑποπλοιάρχου Μανιαρίζη, πεσόντων ἡρωϊκῶς κατὰ τὸν βομβαρδισμόν τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ μας «Ὑδρα» ἀπὸ Γερμανικὰ ἀεροπλάνα, ὁ Ναυτικὸς Διοικητὴς κ. Σπανίδης ἐν μέσῳ καταφανοῦς συγκινήσεως ἐξεφώνησεν τὸν κάτωθι ὑπέροχον λόγον:»

Ἡ σημερινὴ τελετὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαλέσαμεν τὸν λαὸν τῆς Κερκύρας νὰ παραστῆ διὰ νὰ ἀποτίσῃ τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ ἡρωϊκὰ του τέκνα, εἶναι ἡ πλέον ἱερὰ διὰ τὸ Βασιλικὸν Ναυτικόν, διότι μετὰ ἀγῶνα τραχύν, μακρὸν καὶ πλήρη θυσιῶν τὸν ὁποῖον διεξήγαγε, ἔρχεται τὴν στιγμὴν αὐτὴν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του νὰ ὑποκλιθῆ με σεβασμὸν πρὸ τῶν οικογενειῶν τῶν ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντων συναδέλφων, καὶ νὰ ἀπονεύμῃ εἰς αὐτὰς ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τὰ ἔπαθλα τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ, διὰ τῆς παρασημοφορίας των εἰς τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν χῶμα.

Τὰ παράσημα τὰ ὁποῖα θὰ ἀπονεμηθοῦν, συμβολίζουν τὴν ἀπέραντον εὐγνωμοσύνην τῆς Πατρίδος μας καὶ ἀποτελοῦν τὴν ὠραιότεραν ἀναγνώρισιν τῆς θυσίας, διότι ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀπεριττος αὐτὸς σταυρὸς ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγον θὰ κοσμήσῃ τὰ στήθη τῶν εὐγενῶν, εἶναι ἀπηλλαγμένον ἀπὸ κάθε τι τὸ ὑλικόν, καὶ δὲν συνοδεύεται παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησιν ὄλων τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ πόλεμος αὐτὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἐθυσίασαν τὴν πολύτιμον ζωὴν των οἱ συνάδελφοί μας, δὲν ὑπῆρξε πόλεμος διὰ νὰ κατακτηθοῦν ἐδάφη ἢ νὰ ἱκανοποιηθοῦν φιλοδοξίαι· ὑπῆρξε πόλεμος διὰ νὰ κατακτηθῆ ἡ ἀνθρώπινη ἐλευθερία. Δὲν ὑπῆρξε πόλεμος Ἐθνους ἐναντίον Ἐθνους. Ἀλλὰ τῶν σεβομένων καὶ πιστευόντων εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθρώπων κατὰ τῶν περιφρονησάντων καὶ ποδοπατούντων αὐτὴν. Δι' αὐτὸ ὄχι μόνον τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ ὀλοκλήρου τῆς ἐλευθέρας ἀνθρωπότητος τὴν στιγμὴν ταύτην αἱ καρδίαι εὐρίσκονται μαζύ μας, παλλόμεναι μετὸν ἴδιον παλμόν καὶ περιβάλλουσαι μετ' ὁμοθυμῆν τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν τελετὴν.

Οἱ δύο τιμώμενοι ἥρωες δὲν ὑπῆρξαν πολεμισταὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐπάλξεις, ἀλλὰ πολεμισταὶ τῶν ἄνευ συνόρων καὶ ὁρίων ἐδαφῶν, ὅπου μετ' ἄνευ προηγουμένου καὶ ἐν μέσῳ τῆς πλέον ἀπεριγράπτου καταστροφῆς, διεξεδικεῖτο ἡ Νίκη καὶ αὐτὴ θὰ ἐχάραζε τὴν νέαν ὁδὸν ποῦ θὰ ἠκολούθει σύσσωμος ἡ ἀνθρωπότης, εἴτε πρὸς τὰ ἐλεύθερα ἰδεώδη, εἴτε πρὸς τὴν στυγνὴν βίαν καὶ τὴν ἐπιβολὴν ὑπόπτων καὶ σκοτεινῶν κοσμοθεριῶν.

Ἡ τιμὴ τῆς θυσίας ἀνήκει βέβαια εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ ἐκλεκτοί, ἀλλὰ ἡ θυσία διεκδικεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσων ἡ τιμὴ, ἡ πατρίς καὶ ἡ ζωὴ, διήλθε τὴν πλέον σκληρὰν δοκιμασίαν, κατὰ τὰ ἔτη τοῦ πολέμου.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἔννοια τῆς σημερινῆς παρασημοφορίας καὶ θὰ ἤθελα πρὶν παραδώσω τὰ τιμημένα αὐτὰ παράσημα, νὰ ὀραματισθῶμεν ὅλοι μαζύ τὴν τελευταίαν σκηνὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε χώραν ἡ ὑπερτάτη θυσία. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ τὴν περιγράψω. Εἶναι ἀνάγκη εἰς τοιαύτας στιγμὰς νὰ προσεγγίξῃ κανεὶς μετ' ὀφθαλμοῦς τῆς ψυχῆς, τὴν μεγαλειώδη καὶ τραγικὴν σκηνὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἰδέα κυριαρχεῖ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ σώματος καὶ ἐξαγνίζει τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ συναισθήματά σας, ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν θὰ μεταπέσουν εἰς τὸ δέος καὶ ἀπὸ τὸ δέος εἰς τὸν πλέον ἐνθονο θαυμασμόν καὶ ἡ σημερινὴ μυσιαγωγία θὰ χαραχθῆ βαθεῖα εἰς τὴν ψυχὴν σας, ἰδίως εἰς ὅσους ἐξ ὑμῶν δὲν ἔχετε ἀκόμη γνωρίσει τὸν πόλεμον, ἐκεῖ ὅπου εἶναι περισσότερο σκληρὸς, ὅπως εἶναι ὁ πόλεμος κατὰ θάλασσαν.

Ἦτο ἡ 22 Ἀπριλίου 1941. Αἱ τελευταῖαι ἐλπίδες σωτηρίας τῆς Πατρίδος μας εἶχον πρὸ πολλοῦ δώσει τὴν θέσμιμον ἐκτίμησιν καὶ ἀποτίμησιν ὑποχώρησιν πρὸς Νότον καὶ ἡ πλήρης κατάρρευσις ἔβαινε μετ' ἄτακτον ῥυθμόν. Ὁ Στρατὸς

μας, ὁ ἐπὶ ἐξάμηνον ὑπερήφανος ὑπερασπιστὴς τοῦ ἐδάφους μας, οὐσιαστικῶς εἶχε διαλυθῆ. Ἡ συμμαχικὴ ἀεροπορία εἶχε ἀπωλέσει τὰ ἀεροδρόμιά της καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο σχεδὸν εἰς τὴν πλήρη διάθεσιν τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Σμῆνη βομβαρδιστικῶν περιῖπταντο καὶ ἔφερον τὴν καταστροφὴν παντοῦ. Κάθε τι κινούμενον ἐβάλλετο ὑπὸ ἰσχυρῶν δυνάμεων ἀεροπορίας καὶ πᾶσα συγκοινωνία ἀπὸ ξηρᾶς παρέλυε. Ἐχθρικοὶ ὄμως στολὸς δὲν ὑπῆρχε. Πλοῖα μὲ πολὺτιμα φορτία ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, Ἑλληνικὰ καὶ Συμμαχικὰ, ὑπῆρχον ἀκόμη καὶ ἔπρεπε νὰ σωθοῦν. Ἔπρεπε νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Στόλον, ἔστω καὶ τελείως ἀκάλυπτον ἀπὸ ἀέρος, ἔστω καὶ ἂν αἱ μοιραῖαι θυσίαι θὰ ἦσαν μεγάλαι. Ἐν ἓκ τῶν πλοίων αὐτῶν ποῦ ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῶν νηοπομπῶν, ἦτο καὶ τὸ Ἀντιτορπιλικὸν «ΥΔΡΑ». Τὸ πλήρωμά του ἄυπνον ἀπὸ ἡμερῶν, ἀντιμετωπίζον νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν ἐχθρικὴν ἀεροπορίαν, ἴστατο εἰς τὰς θέσεις του μὲ σφιγμένους τοὺς ὀδόντας, πρὸ τοῦ θεάματος τῆς καταστρεφομένης πατρίδος του. Ἔβαλλε μὲ λύσσαν κατὰ παντὸς ἐπιτιθεμένου, ἐτροφοδοτεῖ τοὺς λέβητάς του μέχρι σημείου ἐκκρήξεως, διὰ νὰ εὐρίσκεται παντοῦ ὅπου τὰ πλοῖα εἶχαν ἀνάγκη τῆς προστασίας του. Ἄλλοι ἔσπειρε τὴν καταστροφὴν καὶ ἀλλοῦ ἐνεθάρρυνε μὲ τὴν ὀρμητικότητά του, ὅσους ἐλύγιζα νὰπὸ τὸ ὄραμα τοῦ θανάτου. Λίγες φορὲς Ἑλληνικὴ Σημαία ἐκυμάτιζε στὸν ἴσιὸ πολεμικοῦ πλοίου ποῖο ὑπερήφανη, λίγες φορὲς μὲ τὸ διάβα της μετέδωσε τόση πίστη καὶ θάρρος.

Στὴ μοιραία ἐπίθεσι, 35 ἐχθρικὰ ἀεροπλάνα μαζεύτηκαν γιὰ νὰ φέρουν τὸ ἀποτέλεσμα. Στόλος ἀπὸ καταδρομικά θὰ χρειαζόνταν λιγώτερα γιὰ νὰ καταστραφῆ. Ἄλλὰ ἡ λύσσα τοῦ ἐχθροῦ μπρὸς στὸ ὀγέρωχο καράβι, ποῦ ἔπαιζε μὲ τὸν θάνατο, ἦταν μεγάλη. Καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἐχθροῦ ὑπέκυψε. Ἔκαμε τὸν ἀγῶνα ἄνισον. Ἔστειλε κατὰ τῆς «ΥΔΡΑΣ» δεκαπλάσιαν δύναμιν γιὰ νὰ τὴν καταβάλλῃ. Καὶ τὸ κατάρθωσε. Ἄλλὰ ἡ «ΥΔΡΑ» κατερράκωσε τὴν Γερμανικὴν ὑπεροψίαν.

Αἱ βόμβαι κατὰ δεκάδας ἔπιπτον πέριξ καὶ ἐπὶ τοῦ σκάφους· ὁ πολυβολισμὸς χωρὶς ἀντίσταση καὶ χωρὶς διάκριση σκόρπιζε τὸ θάνατο στοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ τιμημένου πλοίου, πάνω στὴ γέφυρα, στὰ κανόνια, στὰ καταστρώματα. Ἐκ τῶν πρώτων φονεύεται ὁ Κυβερνήτης, μετὰ ὁ Ὑπαρχος, οἱ ὁμοχειρίες τῶν πυροβόλων τίθενται ἐκτὸς μάχης ἤ μὲτα τὴν ἄλλην καὶ τὰ ρήγματα εἰς τὰς πλευρὰς ἀκινήτων τῶν μηχανῶν καὶ ἀφίνου τὰ ὕδατα νὰ εἰσρεύουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πλοίου.

Ὅταν διατάσσεται ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ πλοίου, ὅταν καιρῶς βληθὲν ἤρχισε νὰ βυθίζεται, ὅσοι δὲν εἶχαν τραυματισθεῖ πέρνουσιν τὰ χέρια τοὺς τραυματίας καὶ ρίπτονται στὴ θάλασσα. Μιὰ ὀλόστομος ζητωκραυγὴ ἀκούγεται ἀπὸ τοὺς κολυμβῶντας ὅταν ἡ «ΥΔΡΑ» μὲ τὴν πρόραν ἀνυψωμένην ἐξηφανίσθη βραδέως ὑπὸ τὸ ὕδωρ συμπαρασύρουσα τὰ τιμημένα κορμιά ποῦ ὑπερήσπιζαν τὸ δοξασμένο καράβι μέχρι τελευταίας πνοῆς.

«Ζήτω ἡ ΥΔΡΑ». Ὁ ἀντίλαλος τῆς ζητωκραυγῆς αὐτῆς μέσα ἀπὸ τὴν ματωμένη θάλασσα δὲν ἔσβυσε καὶ οὔτε θὰ οβύσῃ. Κρατήθηκε σι' αὐτιά αὐτῶν ποῦ συνέχισαν τὸν ἀγῶνα καὶ ἐκδικήθησαν τὸ χαμὸ τῆς «ΥΔΡΑΣ», κρατήθηκε στὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων, καὶ θὰ ἀκούγεται καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἂν παραστῆ ἀνάγκη, σὰν πολεμικὴ ἠχὼ ποῦ θὰ συνοδεύῃ τὰ ἀτίθασσα πλοῖα τοῦ Β. Ναυτικοῦ ὅταν θὰ ὑπερασπίζουσιν τὴς Ἑλληνικὲς ἢ Συμμαχικὲς θάλασσες.

Αὐτὸ ἦτο τὸ τέλος τῆς «ΥΔΡΑΣ». Στὸ καράβι αὐτὸ ἔδωσαν νεῦρα καὶ καρδιὰ τὸ δοξασμένο πλήρωμα της. Τὸ μισὸ πλήρωμα χάθηκε μαζὶ του. Ὁ Κυβερνήτης ἔπεσε στὴ γέφυρα, ὁ Ὑπαρχος ἐνῶ ὀδηγοῦσε τὸ ἄγημα μάχης, ὁ ΑΡΛΙΩΤΗΣ ἐνῶ διηύθηνε τὸ πῦρ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων καὶ ὁ ΜΑΝΙΑΡΙΖΗΣ, μὲ τὸ χειρουργικὸ σάκκο στὰ χέρια.

Αὐτὴν τὴν κληρονομίαν ἀφήκαν οἱ ἥρωες τῆς ΥΔΡΑΣ. Βαρεῖαν κληρονομίαν δι' ὄλους μας, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι μετὰ τὸ Narvik καὶ τὸ La—Plata εἶναι τὸ τρίτον ἔπεισόδιον τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου ποῦ ἐγέννησε μικρὰν μὲν ἀλλ' ἐπίμονον ἀμφιβολίαν εἰς τὴν γερμανικὴν σκέψιν καὶ θὰ ἐκλόνισε τὴν πεποθησιν τῶν Γερμανῶν καὶ θὰ τοὺς ἔκαμε νὰ σκεφθοῦν ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ περιφρονοῦν τοιοῦτους ἀντιπάλους.

Αἱ οἰκογένειαι τῶν ΑΡΛΙΩΤΗ καὶ ΜΑΝΙΑΡΙΖΗ πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τὰ τέκνα των, ὅπως εἶναι ὑπερήφανος ὅλη ἡ Κέρκυρα διὰ τοὺς βλαστοὺς της αὐτοῦς.

Καὶ ἄλλοτε, ὅταν μοῦ ἐδόθη εὐκαιρία, σὰς εἶπον ὅτι εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ἡ Κέρκυρα ἔδωσε μεγάλον ποσοστὸν εἰς αἷμα εἰς τὸ Ναυτικόν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν, ποῦ εὐρίσκονται σήμερον οἱ ΑΡΛΙΩΤΗ καὶ ΜΑΝΙΑΡΙΖΗ, ἐὰν τεχνικοὶ λόγοι δὲν τὸ ἠμπόδιζον, θὰ ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωνται σήμερον δεκάδες Κερκυραϊκῶν οἰκογενειῶν αἱ ὅποιαί ἀπώλεσαν προσφιλῆ των τέκνα εἰς τὸν ἐπικὸν ἀγῶνα τοῦ Ναυτικοῦ μας.

Ἀπὸ τῆς θέσεώς μου ταύτης, στρέφω καὶ μετ' ἔμοῦ ὀλόκληρον τὸ Ναυτικόν καὶ ἡ Ἑλλάς, εὐλαβικά τὰ βλέμματα πρὸς

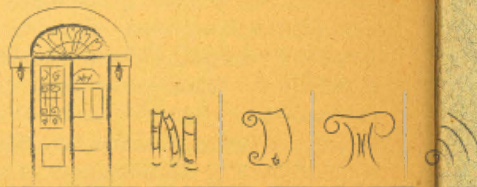
τά τιμημένα χωριά της Κερκύρας και τὰ ἀπομεμακρυσμένα ὀρμητήριά της ἀπὸ τὰ ὁποῖα ξεπήδησαν τρία παλληκάρια καὶ τέτοιες γερές ψυχές σ' ἓνα τιτάνειο ἀγῶνα ποῦ κάλυψε ὅλες τὲς θάλασσες ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη τῆς γῆς ὡς τὴν ἄλλη.

Ὡς Ναυτικός Διοικητὴς ΚΕΡΚΥΡΑΣ παρακαλῶ τοὺς συγγενεῖς τῶν Πλωτάρχου ΑΡΛΙΩΤΗ καὶ Ὑποπλοιάρχου ΜΑΝΙΑΡΙΖΗ νὰ δεχθοῦν τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια, ὡς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ναυτικοῦ, διὰ τὸν πολεμικὸν σταυρὸν μὲ τὸν ὁποῖον ἡ πατρίς εὐγνωμοῦσα, τιμᾷ σήμερον τοὺς δύο γενναίους ὑπερασπιστὰς της.

Συγχαρητήρια

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΟΥΡΙΟΥ

ΤΥΠ. Ε. Γ. ΒΛΑΧΟΥ - ΚΕΡΚΥΡΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ